

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

(Υπόθεση αρ. 259/2020)

21 Ιανουαρίου 2025

[ΓΑΒΡΙΗΛ, Δ.Δ.Δ.]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 146 ΚΑΙ 30 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

1. HENKEL AG & CO KGaA

2. GPM HENKEL Ltd

Αιτήσεις,

v.

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Καθ' ων η αίτηση.

.....

Π. Πολυβίου, μαζί με Γ. Μίντλεντον, Μ. Αντωνίου και Σ. Νικολάου,
για τις αιτήσεις.

Δ. Καλλή, Ανώτερη Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τον Γενικό
Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για τους καθ' ων η αίτηση.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΓΑΒΡΙΗΛ, Δ.Δ.Δ.: Οι αιτήτριες καταχώρησαν την υπό κρίση προσφυγή, αξιώνοντας από το Δικαστήριο την εξής θεραπεία:-

«Δήλωση του σεβαστού Δικαστηρίου ότι η απόφαση των καθ' ων η αίτηση (Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού), η οποία λήφθηκε στις 04.10.2019 και κοινοποιήθηκε στους Αιτητές στις 16.01.2020 (Επισύναψη 1) («Απόφαση») και με την οποία μεταξύ άλλων επιβλήθηκε στους Αιτητές 1 και 2 αλληλεγγύως και εις ολόκληρον (jointly and severally) διοικητικό πρόστιμο €3.302.000 για παράβαση του Νόμου 13(Ι)/2008 (ο «Νόμος»), είναι άκυρη και/ή παράνομη και χωρίς οποιοδήποτε νομικό αποτέλεσμα».

Επιβάλλεται η παράθεση των γεγονότων που οδήγησαν στην υπό κρίση προσβαλλόμενη διοικητική απόφαση. Η ενώπιον της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού διαδικασία, ξεκίνησε με επιστολή ημερομηνίας 19.11.2012 που απέστειλε η καταγγέλλουσα εταιρεία *K.A.C. Constantinides Trading Ltd* προς την Επιτροπή, με την οποία κατήγγειλε την αιτήτρια αρ. 2, *GPM Henkel Ltd* για παραβάσεις του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου, Ν. 13(Ι)/2008, ως αυτός ίσχυε κατά τον

ουσιώδη χρόνο. Η Επιτροπή, σε συνεδρία της ημερομηνίας 28.11.2012, εξετάζοντας την υποβληθείσα καταγγελία, διαπίστωσε πως αυτή δεν περιείχε όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που ορίζονται στο σχετικό Νόμο. Με επιστολή της προς την καταγγέλλουσα, ημερομηνίας 4.1.2013, την ενημέρωσε πως προκειμένου να μπορέσει η Επιτροπή να προβεί σε αποδοχή της καταγγελίας της, θα έπρεπε να την υποβάλει, βάσει των όσων ορίζονται στις πρόνοιες του Παραρτήματος της σχετικής νομοθεσίας.

Παρά την πιο πάνω αναφερόμενη επιστολή, η καταγγέλλουσα εταιρεία, με νεότερη επιστολή της προς την Επιτροπή, ημερομηνίας 3.1.2013, αλλά και με επιστολή της ημερομηνίας 23.1.2013, υπέβαλε πρόσθετες πληροφορίες που αφορούσαν στην καταγγελία της. Αναφέρθηκε σε επιθετική συμπεριφορά της αιτήτριας αρ. 2, η οποία είναι η επίσημη αντιπρόσωπος / διανομέας στην Κυπριακή αγορά των προϊόντων, μεταξύ άλλων, *Dixan* και *Fa*, έναντι της, η οποία είναι έμπορος παράλληλης εισαγωγής των εν λόγω προϊόντων, τα οποία προϊόντα διαθέτουν

και οι δύο (αιτήτρια αρ. 2 και καταγγέλλουσα) προς πώληση σε υπεραγορές.

Οι ισχυρισμοί της καταγγέλλουσας, είχαν εστιαστεί στις ενέργειες της αιτήτριας αρ. 2, που είχαν ως στόχο να παρεμποδίσουν τους λιανοπωλητές να αγοράζουν προϊόντα παράλληλης εισαγωγής, με αποτέλεσμα, πολλοί από τους πελάτες της καταγγέλλουσας (υπεραγορές), να αποφεύγουν να αγοράζουν προϊόντα παράλληλης εισαγωγής. Ειδικότερα, έγινε και αναφορά σε επιστολή ημερομηνίας 24.1.2012, που απέστειλε η αιτήτρια αρ. 2 προς την καταγγέλλουσα, με την οποία την καλούσε να διακόψει την εισαγωγή των προϊόντων *Dixan* υποδεέστερης ποιότητας, επιφυλάσσοντας τα δικαιώματα, τόσο της ίδιας, όσο και της αιτήτριας αρ. 1 με λήψη νομικών μέτρων.

Το περιεχόμενο της προαναφερόμενης επιστολής, εκ μέρους της αιτήτριας αρ. 2, παρατίθεται αυτούσιο:-

«Έχει περιέλθει στην προσοχή μας ότι εισάγετε και διαθέτετε προς πώληση προϊόντα με τις επωνυμίες της εταιρείας Henkel και συγκεκριμένα προϊόντα Dixon τα οποία είναι κατώτερης ποιότητας από τα αντίστοιχα προϊόντα που η εταιρεία μας κατόπιν συμφωνίας με την Henkel KGaA διαθέτει στην Κυπριακή αγορά.

Ανεξάρτητα αν τα προϊόντα που εισάγετε και πωλείτε είναι αυθεντικά προϊόντα Henkel, τα προϊόντα αυτά είναι υποδεέστερης ποιότητας σε σχέση με αυτά που η Henkel μέσω της εταιρείας μας προορίζει για χρήση στην Κύπρο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παραπλάνηση των καταναλωτών, αφού αγοράζουν τα προϊόντα που εσείς εισάγετε νομιζόμενοι ότι προμηθεύονται προϊόντα της ίδιας ποιότητας με αυτά που διαθέτει η Henkel για την Κυπριακή αγορά.

Ενόψει των πιο πάνω σας καλούμε όπως διακόψετε την εισαγωγή των εν λόγω προϊόντων υποδεέστερης ποιότητας και επιφυλάσσουμε τα δικαιώματά τόσο της εταιρείας μας όσο και της εταιρείας Henkel KGaA για λήψη όλων των αναγκαίων νομικών μέτρων».

Κατά τη συνεδρία ημερομηνίας 31.1.2013, η Επιτροπή αποφάσισε πως οι πληροφορίες και στοιχεία είναι ικανοποιητικά και πως δικαιολογείται η περαιτέρω διερεύνησή της. Βάσει των

διατάξεων του άρθρου 35 του Νόμου, δόθηκαν οδηγίες προς την Υπηρεσία, όπως διεξάγει προκαταρκτική έρευνα αναφορικά με πιθανολογούμενη παράβαση των διατάξεων της νομοθεσίας, απόφαση την οποία υιοθέτησε η Επιτροπή, υπό τη νέα της σύνθεση, κατά τη συνεδρία της ημερομηνίας 27.6.2013.

Στις 19.9.2013, η Επιτροπή αποφάσισε την διενέργεια έρευνας, υπό μορφή αιφνίδιου ελέγχου στα γραφεία της επιχείρησης *GPM Henkel Ltd*, καθώς επίσης και σε άλλες πέντε υπεραγορές. Προς το σκοπό αυτό, παραδόθηκε γραπτή εντολή έρευνας της Επιτροπής και σχετική εξουσιοδότηση στην οποία καθορίζετο το αντικείμενο κι ο σκοπός της έρευνας. Η Υπηρεσία υπέβαλε προς την Επιτροπή σχετικό σημείωμα ημερομηνίας 2.10.2013, το οποίο η Επιτροπή υιοθέτησε κατά τη συνεδρία της ημερομηνίας 25.10.2013, κατά την οποία αποφασίστηκε η διεξαγωγή έρευνας για πιθανολογούμενη παράβαση του άρθρου 6(1) του Νόμου και του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ και για την οποία ενημερώθηκαν τα μέρη, σχετικά.

Αφού μεσολάβησε η έκδοση της ακυρωτικής απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου στην προσφυγή 5651/13, ημερομηνίας 29.3.2016 και η ανάκληση, από την Επιτροπή, όλων των αποφάσεων που είχε λάβει, η Επιτροπή εξέτασε εκ νέου την υποβληθείσα καταγγελία, την οποία κι αποδέχθηκε, δίδοντας εκ νέου οδηγίες προς την Υπηρεσία να διεξάγει προκαταρκτική έρευνα για πιθανολογούμενες παραβάσεις του άρθρου 6(1) του Ν. 13(Ι)/2008, καθώς και του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ.

Η Υπηρεσία προέβη σε προκαταρκτική έρευνα, υποβάλλοντας προς την Επιτροπή σχετικό σημείωμα, ημερομηνίας 30.6.2016. Κατά τη συνεδρία ημερομηνίας 11.7.2016, η Επιτροπή αποφάσισε πως προκύπτει εκ πρώτης όψεως πιθανολογούμενη παράβαση του άρθρου 6(1)(β) του Νόμου και του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ.

Με την έκδοση της **Ε.Δ.Δ. 2/16 κ.ά. ΕΠΑ κ.ά. ν. ΑΤΗΚ (2016) 3 Α.Α.Δ 502**, με την οποία ανατράπηκε η ακυρωτική

απόφαση του Διοικητικού Δικαστηρίου, η Επιτροπή αποφάσισε την ανάκληση της ανακλητικής αποφάσεως κι αναβίωση όλων των ληφθείσων αποφάσεων που είχαν προηγηθεί. Η Επιτροπή, έδωσε οδηγίες προς την Υπηρεσία για χρήση του εντός του διοικητικού φακέλου υλικού που είχε συλλεχθεί μετά την ανακληθείσα ανακλητική απόφαση, για σκοπούς αξιολόγησης κατά την τελική εξέταση της υπόθεσης και ενημερώθηκαν, προς τούτο, τα εμπλεκόμενα μέρη.

Η Υπηρεσία διεξήγαγε και ολοκλήρωσε προκαταρκτική έρευνα κι υπέβαλε σχετικό σημείωμα προς την Επιτροπή, ημερομηνίας 15.6.2017. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του εν λόγω σημειώματος, η Επιτροπή αποφάσισε, κατά τη συνεδρία της ημερομηνίας 19.6.2017, ότι εκ πρώτης όψεως στοιχειοθετείται πιθανολογούμενη παράβαση του άρθρου 6(1)(β) του Νόμου, καθώς και του άρθρου 102(β) της ΣΛΕΕ, τόσο εκ μέρους της μητρικής, όσο και θυγατρικής εταιρείας, αιτητριών αρ. 1 και αρ. 2, από κοινού και κεχωρισμένα, αναφορικά με την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης τους στη χονδρική πώληση

απορρυπαντικών πλυντηρίου βαρέως τύπου στην Κυπριακή Δημοκρατία, με την εφαρμογή πρακτικών αποκλεισμού και/ή παρεμποδισμού των παράλληλων εισαγωγέων στην αγορά ή/και πρακτικών αποκλειστικής προμήθειας των προϊόντων *Dixan*, που είχε ως αποτέλεσμα, ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα, τον περιορισμό της διάθεσης προϊόντων στην αγορά και της στρέβλωσης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού προς ζημία των καταναλωτών.

Ενόψει της κατάληξης αυτής, η οποία έλαβε χώρα, όπως προαναφέρθηκε, στις 19.6.2017, η Επιτροπή αποφάσισε στις 11.7.2017, όπως καταρτίσει Έκθεση Αιτιάσεων, αναφορικά με την εκ πρώτης όψεως πιθανολογούμενη παράβαση των πιο πάνω αναφερόμενων διατάξεων, η οποία επιδόθηκε στις αιτήτριες. Μετά από παρατάσεις που είχαν ζητηθεί και εξασφαλιστεί από την πλευρά των αιτητριών, για υποβολή παραστάσεων, αλλά και για την ακρόαση της υπόθεσης, καθώς επίσης και με την μεσολάβηση του διορισμού νέου Μέλους της Επιτροπής, από το

Υπουργικό Συμβούλιο, ορίστηκε η έναρξη της προφορικής διαδικασίας στις 14.9.2018.

Θα πρέπει να αναφερθεί πως, στις 14.9.2018, η καταγγέλλουσα εταιρεία απέσυρε εν τέλει την υποβληθείσα καταγγελία, ενώ με επιστολή ημερομηνίας 17.9.2018, οι νομικοί σύμβουλοι των αιτητριών απέστειλαν επιστολή δέσμευσης και των δύο, πως η υπό εξέταση υπόθεση σχετίζεται με μία μεμονωμένη ισχυριζόμενη συμπεριφορά, η οποία έλαβε χώρα το 2012 και πως έκτοτε δεν υπήρξε κανένα παράπονο για ενδεχόμενες παραβάσεις στην Κυπριακή αγορά, είτε σε σχέση με την αιτήτρια αρ. 1, είτε σε σχέση με την αιτήτρια αρ. 2, ζητώντας όπως η Επιτροπή τερματίσει την εναντίον της εκκρεμούσα διαδικασία.

Την 1.11.2018, η Επιτροπή αποφάσισε πως οι αιτήτριες με τις πράξεις ή/και παραλείψεις τους, ενήργησαν κατά παράβαση του άρθρου 6(1)(β) του Νόμου και του άρθρου 102(β) της ΣΛΕΕ. Κάλεσε δε τις αιτήτριες όπως υποβάλουν τις παραστάσεις τους,

για σκοπούς επιβολής του διοικητικού προστίμου, παραστάσεις που υποβλήθηκαν στις 19.4.2019 και 10.7.2019.

Η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, ημερομηνίας 4.10.2019, αποφασίζοντας ομόφωνα πως οι αιτήτριες ενήργησαν κατά παράβαση των άρθρων 6(1)(β) του Νόμου και του άρθρου 102(β) της ΣΛΕΕ, εκμεταλλευόμενες καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση που κατείχαν στην Κυπριακή αγορά, ήτοι στη χονδρική πώληση απορρυπαντικών πλυντηρίου βαρέως τύπου, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η παραγωγή ή η διάθεση των προϊόντων στην αγορά, προς ζημιά των καταναλωτών.

Ενόψει της κατάληξης, η πλειοψηφία της Επιτροπής αποφάσισε όπως επιβάλει διοικητικό πρόστιμο και στις δύο αιτήτριες, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, ύψους €3.302.000 λαμβανομένου υπόψη του ενοποιημένου κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η αιτήτρια αρ. 1 (μητρική εταιρεία), στον οποίο περιλαμβάνεται και ο κύκλος εργασιών της αιτήτριας αρ. 2

(θυγατρικής) που πραγματοποίησε την παράβαση, ποσό το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό 0,02%.

Θα πρέπει να καταγραφεί επίσης και η θέση της μειοψηφίας της Επιτροπής, η οποία συμφωνεί, αφενός, με το εύρημα περί ύπαρξης παράβασης του Νόμου και από μέρους της μητρικής, τονίζοντας πως η τελευταία, ήταν σε θέση να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της και δεν εξέφρασε την αντίθεση της, προς τις παράνομες πρακτικές που ακολουθήθηκαν από την θυγατρική της εταιρεία, με αποτέλεσμα να εγκρίνει, σιωπηρώς, την παράνομη συμπεριφορά της. Αφετέρου, όμως, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, τη σοβαρότητα, καθώς και την διάρκεια της παράβασης, που είχε διάρκεια τουλάχιστον ενός έτους, από το 2011 μέχρι τον Ιούλιο του 2013, η θέση της ήταν όπως επιβληθεί στις αιτήτριες διοικητικό πρόστιμο, ύψους 3% επί του κύκλου εργασιών, μόνον όμως της θυγατρικής εταιρείας, αιτήτριας αρ. 2.

Προς ακύρωση της προσβαλλόμενης διοικητικής απόφασης, οι αιτήτριες προώθησαν δια των ευπαιδευτών συνηγόρων τους, αριθμό λόγων ακύρωσης, συμπεριλαμβανομένου ζητήματος κακής συγκρότησης της Επιτροπής, ο οποίος, κατά το στάδιο των προφορικών διευκρινίσεων, αποσύρθηκε, παραμένοντας προς εξέταση, οι ακόλουθοι:

Πρώτος λόγος που εγέρθηκε, άπτεται ζητήματος κακής σύνθεσης της Επιτροπής, αφού, κατά τις εισηγήσεις, από το 2012 που ξεκίνησε η διερεύνηση της υπό κρίση καταγγελίας, υπήρξαν πολλές αλλαγές στη σύνθεση της Επιτροπής.

Πέραν του πιο πάνω αναφερόμενου λόγου ακύρωσης, κύριος ισχυρισμός που προωθήθηκε, αποτέλεσε το γεγονός της απόσυρσης της καταγγελίας από την καταγγέλλουσα εταιρεία, με την επιστολή της ημερομηνίας 14.9.2018. Αυτό, κατά τις εισηγήσεις των αιτητριών, εξάλειψε το έννομο συμφέρον της καταγγέλλουσας εταιρείας, το οποίο θα πρέπει να ενυπάρχει σε όλα τα στάδια της διοικητικής διαδικασίας, που κατά τον χρόνο

εξέτασης της καταγγελίας, αυτό δεν υπήρχε. Κατά τις εισηγήσεις, η καταγγελία παρέμεινε χωρίς αντικείμενο και ως τέτοια θα έπρεπε να τύχει απόρριψης. Δεύτερη πτυχή του ζητήματος της απόσυρσης της καταγγελίας, σχετίζεται με ισχυρισμό περί παράνομης χρήσης του υπάρχοντος υλικού το οποίο είχε συλλεχθεί χωρίς νομικό έρεισμα.

Υποστηρίζουν, περαιτέρω, οι αιτήτριες πως υπήρξε καθυστερημένη κοινοποίηση της απόφασης για το θέμα της νομικής ευθύνης, απόφαση που ενώ ελήφθη στις 19.6.2017, κοινοποιήθηκε στις αιτήτριες στις 14.9.2017, ενώ αφορούσε σε οιονεί ποινική διαδικασία.

Τέταρτος ισχυρισμός που προωθήθηκε από τις αιτήτριες, εστιάζει σε παράβαση του Νόμου και των δικαιοϊκών αρχών σε σχέση με την αρχή της χωριστής νομικής οντότητας. Κατά τις προβαλλόμενες θέσεις, η καταγγελία αφορούσε αποκλειστικά την Κυπριακή εταιρεία, αιτήτρια αρ. 2 και τις δικές της ενέργειες, για τις οποίες ουδεμία ανάμειξη είχε η μητρική

γερμανική εταιρεία, αιτήτρια αρ. 1. Με αναφορά σε στοιχεία του φακέλου, υπέδειξαν, οι ευπαιδευτοί συνήγοροι των αιτητριών πως η μητρική εταιρεία όχι μόνον δεν ενέκρινε καμία από τις εισηγήσεις και ενέργειες της θυγατρικής, αλλά είχε εκφράσει και τις αντιρρήσεις της, ενώ ουδέποτε κατά τη διάρκεια της έρευνας, δόθηκε η ευκαιρία στην μητρική να εκφράσει τις θέσεις της ή να παράσχει οποιαδήποτε πληροφόρηση.

Διατείνονται οι αιτήτριες πως το ένταλμα έρευνας που εξέδωσε η Επιτροπή, υπήρξε παράνομο και συνεπώς το υλικό που είχε συλλεχθεί, κατά την επιτόπια αιφνίδια έρευνα, το οποίο χρησιμοποιήθηκε τόσο από την Υπηρεσία για την ετοιμασία και υποβολή του σημειώματός της, όσο και από την Επιτροπή, για την διατύπωση της Έκθεσης Αιτιάσεων, διαπνέεται επίσης από παρανομία. Αυτό, κατά τις εισηγήσεις, λόγω του ότι το ένταλμα έρευνας εκδόθηκε βάσει καταγγελίας που στη συνέχεια απεσύρθη, υπήρξε γενικό, ευρύ, ασαφές και χωρίς να καταγράφει το αντικείμενο και τα στοιχεία ελέγχου της έρευνας και μη συνάδοντα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 31(3) του

Νόμου, ενώ υποστηρίζουν πως η έρευνα έλαβε χώρα στα γραφεία μόνον της αιτήτριας αρ. 2 στην Κύπρο, χωρίς να γίνεται καμία αναφορά για διεξαγωγή έρευνας και σε σχέση με την αιτήτρια αρ. 1.

Έκτος ισχυρισμός που προωθήθηκε από τους ευπαιδευτούς συνηγόρους των αιτητριών, άπτεται της θέσης πως κατά τον ουσιώδη χρόνο εξέτασης της επίδικης υπόθεσης, η Επιτροπή δεν ήταν ανεξάρτητη και αμερόληπτη, κατά παράβαση των διατάξεων του Άρθρου 30(2) του Συντάγματος και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, υποβάλλοντας πως υπήρξε παράβαση του δικαιώματος τους σε δίκαιη δίκη, ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου οργάνου, ενεργώντας η Επιτροπή ως κατηγορος, κριτής και/ή δικαστής. Κατά τις εγειρόμενες εισηγήσεις, το προαναφερόμενο ελάττωμα, μπορεί να διορθωθεί μόνον με την ύπαρξη πλήρους μεταγενέστερου δικαστικού ελέγχου, από Δικαστήριο που κέκτηται πλήρους δικαιοδοσίας και όχι αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, όπως το Διοικητικό Δικαστήριο.

Έβδομος λόγος ακύρωσης, σχετίζεται με ισχυρισμό περί ύπαρξης πλάνης περί το Νόμο και περί τα πράγματα, σε σχέση, πρώτον, με την κατάληξη της Επιτροπής πως η αιτήτρια αρ. 2 είχε δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά απορρυπαντικών προϊόντων, ο καθορισμός της οποίας υπήρξε εσφαλμένος και κατά δεύτερον, πως υπήρξε, εκ μέρους της, κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της.

Προβάλλεται, τέλος, ισχυρισμός περί προσβολής του δικαιώματος σε εκδίκαση εντός ευλόγου χρόνου, ισχυριζόμενες οι αιτήτριες πως υπήρξε υπέρμετρη και αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην εκδίκαση της υπόθεσης, που είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση απόφασης το έτος 2020, για κατ' ισχυρισμό πράξεις του έτους 2012, όπως επίσης προβάλλεται και ισχυρισμός περί παράβασης της αρχής της αναλογικότητας, υποστηρίζοντας οι αιτήτριες πως η Επιτροπή επέβαλε υπέρογκο και δυσανάλογο διοικητικό πρόστιμο, παραγνωρίζοντας τις παραστάσεις που υπέβαλαν και αγνοώντας τα ελαφρυντικά

στοιχεία που προέβαλαν, καθώς και την πρόθεσή τους για ανάληψη δεσμεύσεων.

Η ευπαιδευτη συνήγορος της Δημοκρατίας, υποστήριξε πλήρως της νομιμότητα της προσβαλλόμενης διοικητικής αποφάσεως, υποβάλλοντας με πληρότητα τις θέσεις της, προς απάντηση στους εγειρόμενους λόγους ακύρωσης, με αναφορά τόσο στην απόφαση της Επιτροπής, όσο και σε σχετική νομολογία, εθνική, αλλά και του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σχετική αναφορά θα γίνει κατωτέρω, όπου χρειάζεται.

Έχουν ήδη παρατεθεί σε έκταση τα γεγονότα που οδήγησαν στην έκδοση της προσβαλλόμενης διοικητικής αποφάσεως και προχωρώ στην εξέταση των εγειρόμενων λόγων ακύρωσης, αρχής γενομένης από τον ισχυρισμό περί κακής σύνθεσης της Επιτροπής, κατά τις συνεδρίες ημερομηνίας 23.9.2013, 22.5.2017 και 13.6.2018, κατά τις οποίες υπήρξε αλλαγή στη

σύνθεση της Επιτροπής, η εξέταση του οποίου προέχει, ως ζήτημα δημοσίας τάξεως.

Όπως πολύ ορθά παρατηρεί η ευπαιδευτη συνήγορος των καθ' ων η αίτηση, με αναφορά στην ειδική νομοθεσία, Ν. 13(I)/2008, άρθρο 9(7)(γ):-

«[...] (γ) Σε περίπτωση που η Επιτροπή σε συνεδρία της (στο εξής «η τρέχουσα συνεδρία») απασχολείται με θέμα το οποίο την απασχόλησε σε προηγούμενη συνεδρία (στο εξής «η προηγούμενη συνεδρία») και στην τρέχουσα συνεδρία συμμετέχει -

(i) [...]

(ii) μέλος της Επιτροπής το οποίο δε συμμετείχε στην προηγούμενη συνεδρία, είτε στην προηγούμενη συνεδρία συμμετείχε αντ' αυτού το αναπληρωματικό του μέλος είτε όχι, δεν επαναλαμβάνεται η διαδικασία και συζήτηση που προηγήθηκε στην προηγούμενη συνεδρία, χωρίς να επηρεάζεται η εγκυρότητα οποιασδήποτε απόφασης της Επιτροπής επί του θέματος, υπό την προϋπόθεση ότι το μέλος ή, κατά περίπτωση, το αναπληρωματικό μέλος ενημερώνεται για τα πρακτικά και τα λοιπά στοιχεία της προηγούμενης

συνεδρίας και αυτή του η ενημέρωση αναφέρεται στα πρακτικά της τρέχουσας συνεδρίας».

Ομοίως, παραπομπή μπορεί να γίνει και στις συμπληρωματικές διατάξεις του άρθρου 22 του Ν. 158(I)/99.

Εν πρώτοις, αναφέρεται πως η συνεδρία της Επιτροπής ημερομηνίας 23.9.2013, δεν ήταν η πρώτη συνεδρία που υπήρξε αλλαγή στη σύνθεσή της, αλλά η Επιτροπή συνεδρίασε υπό τη νέα της σύνθεση, στις 27.6.2013, κατά την οποία, προς αντικατάσταση των Μελών κ.κ. Λ. Βρυωνίδη, Κ. Μελανίδη και Δ. Πιτσιλλίδη, παρόντα ήταν τα νέα Μέλη της Επιτροπής, κ.κ. Α. Καρύδης, Χ. Παστελλής και Χρ. Τσίγκης. Και ειδικότερα, όπως εκεί αναφέρεται:-

«[...] η εξέταση της υπό του ως άνω αριθμό και τίτλο καταγγελίας γίνεται υπό τη νέα σύνθεση της Επιτροπής, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 22 του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου, Ν. 158(I)/99, γεγονός που επιβάλλει να επαναληφθεί από την αρχή η διαδικασία εξέτασης της υπόθεσης.

Προς τούτο, η Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής υπογράμμισαν πως έχουν μελετήσει το περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης και διαπίστωσαν ότι είναι πλήρως ενημερωμένοι σχετικά με όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για το χειρισμό της υπόθεσης και τη λήψη στη συνέχεια σχετικής απόφασης».

Τα ίδια ισχύουν και ως προς τη συνεδρία της Επιτροπής ημερομηνίας 22.5.2017, όπου υπήρξε αλλαγή στη σύνθεση με την αντικατάσταση του Μέλους κ. Χρ. Τσίγκη από το Μέλος κ. Π. Ουστά. Όπως εκεί αναφέρεται:-

«Ο κ. Παναγιώτης Ουστάς δήλωσε ότι είναι πλήρως ενημερωμένος σχετικά με όλες τις αποφάσεις που λήφθηκαν στο πλαίσιο εξέτασης της παρούσας υπόθεσης και οι οποίες προηγήθηκαν της ανακληθείσας ανακλητικής απόφασης ημερομηνίας 29/3/2016 και έχει λάβει πλήρη γνώση όλων των σχετικών με αυτές στοιχείων, ιδίως τα πρακτικά των συνεδριών της Επιτροπής και τα σχετικά στοιχεία και τα έγγραφα αυτών, τα οποία είναι αναγκαία για το χειρισμό της υπόθεσης, τη διαμόρφωση γνώμης και άποψης επί αυτής και τη λήψη αποφάσεων.

Συνακόλουθα, ο κ. Παναγιώτης Ουσιάς, δηλώνει πως συμφωνεί με όλες τις αποφάσεις της Επιτροπής που λήφθηκαν έχοντας στη σύνθεσή της τον κ. Τσίγκη και υιοθετεί αυτές, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης της Επιτροπής ημερομηνίας 27/6/2013 με την οποία εγκρίθηκε και υιοθετήθηκε η απόφαση της Επιτροπής, υπό προηγούμενη σύνθεση, ημερομηνίας 31/1/2013 για διεξαγωγή προκαταρκτικής έρευνας αναφορικά με τις πιθανολογούμενες παραβάσεις που περιέχονται στην καταγγελία και η απόφαση ημερομηνίας 25/10/2013 για διεξαγωγή έρευνας και για το άρθρο 102 της ΣΛΕΕ, λόγω της πιθανολογούμενης ύπαρξης επηρεασμού του διακρατικού εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε.».

Τέλος, σε ό,τι αφορά τη συνεδρία της Επιτροπής ημερομηνίας 13.6.2018, κατά την οποία υπήρξε αντικατάσταση των Μελών κ.κ. Ε. Καραολή και Π. Ουσιά, από τα νέα Μέλη κ.κ. Α. Αριστείδου – Παλούζα και Π.- Π. Χαραλαμπίδη, υπήρξε και πάλιν ενημέρωση, όπως αυτό προκύπτει ρητώς από τα σχετικά πρακτικά της επίδικης συνεδρίας, από την οποία μεταφέρω το ακόλουθο απόσπασμα:-

«Τα νέα μέλη της Επιτροπής, κ. Άριστος Αριστείδου Παλούζας και κ. Πολυνεϊκής – Παναγιώτης Χαραλαμπίδης, δήλωσαν ότι είναι πλήρως ενημερωμένα σχετικά με όλες τις αποφάσεις που λήφθηκαν στο πλαίσιο εξέτασης της παρούσας υπόθεσης και έχουν λάβει πλήρη γνώση όλων των σχετικών με αυτές στοιχείων, ιδίως τα πρακτικά των συνεδριών της Επιτροπής και τα σχετικά στοιχεία και τα έγγραφα αυτών, τα οποία είναι αναγκαία για το χειρισμό της υπόθεσης, τη διαμόρφωση γνώμης και άποψης επί αυτής και της λήψη αποφάσεων.

Περαιτέρω, ο κ. Άριστος Αριστείδου Παλούζας και ο κ. Πολυνεϊκής Παναγιώτης Χαραλαμπίδης, δήλωσαν πως συμφωνούν και υιοθετούν τις εν ισχύ αποφάσεις της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων και των ομόφωνων αποφάσεων της Επιτροπής ημερομηνίας 19/6/2017 και 11/7/2017 με τις οποίες αποφασίσθηκε η κατάρτιση Έκθεσης Αιτιάσεων [...].»

Βάσει των ανωτέρω αναφερόμενων, προκύπτει πως τηρήθηκαν οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 9(7)(γ) του Ν. 13(Ι)/2008, όσο και η σχετική πρόνοια του άρθρου 22 του Ν. 158(Ι)/1999, με αποτέλεσμα ο ισχυρισμός περί πάσχουσας σύνθεσης να καθίσταται ανεδαφικός και απορρίπτεται.

Ο δεύτερος ισχυρισμός που προωθήθηκε από τους ευπαιδευτούς συνηγόρους των αιτητιών, αφορά την απόσυρση της καταγγελίας εκ μέρους της καταγγέλλουσας εταιρείας, απόσυρση η οποία έλαβε χώρα δια γραπτής επιστολής ημερομηνίας 14.9.2018. Κατά τις εισηγήσεις των ευπαιδευτών συνηγόρων των αιτητριών, η απόσυρση της καταγγελίας εξάλειψε το έννομο συμφέρον της καταγγέλλουσας εταιρείας, το οποίο κατά τις εισηγήσεις θα πρέπει να ενυπάρχει και να διατηρείται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας και συνεπώς, η ενώπιον της Επιτροπής υπόθεση, παρέμεινε άνευ αντικειμένου.

Βεβαίως, το έννομο συμφέρον το οποίο επικαλούνται οι αιτήτριες, με αναφορά σε σχετική νομολογία, το οποίο εδράζεται επί των διατάξεων του Άρθρου 146 του Συντάγματος, δεν πρέπει να συνδέεται με την έννοια του «*εννόμου συμφέροντος*» προσώπου, νομικού ή φυσικού, που έχει τη δυνατότητα, στη βάση των όσων αναφέρονται στις διατάξεις του άρθρου 35 του Ν. 13(I)/2008, να υποβάλει καταγγελία για αντι-ανταγωνιστικές συμπεριφορές, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 3 και

6 της εθνικής νομοθεσίας και/ή των διατάξεων 101 και 102 της ΣΛΕΕ.

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 35(2), η δυνατότητα υποβολής καταγγελίας στην Επιτροπή, για παράβαση των πιο πάνω αναφερόμενων νομοθετικών διατάξεων, πράγματι, εξαρτάται από την ύπαρξη «*ευνόμου συμφέροντος*» του καταγγέλλοντος προσώπου. Και σε αυτή την περίπτωση, το έννομο του συμφέρον, συνδέεται με την ικανότητα του προσώπου, φυσικού ή νομικού, να αποδείξει ότι «*υπέστη*» (στο παρελθόν) ή ότι «*υπάρχει σοβαρός ή πιθανός κίνδυνος να υποστεί*» αισθητή οικονομική βλάβη ή ότι τίθεται ή υπάρχει σοβαρός ή πιθανός κίνδυνος να τεθεί σε μειονεκτική, στον ανταγωνισμό, θέση ως άμεσο αποτέλεσμα της παράβασης.

Υπό τα όσα αναφέρονται πιο πάνω, κατά την κρίση μου, δεν απαιτείται το έννομο συμφέρον του προσώπου που υποβάλλει την καταγγελία να είναι «*ενεστώς*», δηλαδή να συνδέεται μόνον με μία υφιστάμενη και τρέχουσα συμπεριφορά ή πρακτική.

Αντιθέτως, το έννομο συμφέρον καταγγέλλοντος προσώπου, μπορεί να σχετίζεται και με ένα προγενέστερο παρελθοντικό γεγονός ή παράβαση, εξ ου κι η αναφορά στις διατάξεις του εδαφίου (2) του άρθρου 35 του Νόμου και παρελθοντικού χρόνου («*υπέστη [...] αισθητή οικονομική βλάβη*»). Επομένως, το έννομο συμφέρον μπορεί να υπάρξει, είτε για μία ενεργή παραβατικότητα, είτε για τις συνέπειες που προκύπτουν από παραβάσεις του παρελθόντος.

Κατά το στάδιο των προφορικών διευκρινίσεων, οι ευπαίδευτοι συνήγοροι των αιτητών, παρέπεμψαν το Δικαστήριο στον νεότερο Ν. 13(I)/2022, οι διατάξεις του οποίου κατήργησαν τον εδώ εφαρμοζόμενο Ν. 13(I)/2008, όπου κατά τις διατάξεις του άρθρου 45 του Ν. 13(I)/2022, γίνεται ειδική αναφορά στη δυνατότητα απόσυρσης καταγγελίας.

Βεβαίως, ακόμα και βάσει των διατάξεων του άρθρου 45(1) του νεότερου και - κοινώς παραδεκτώς - μη εφαρμοζόμενου Ν. 13(I)/2022, τίθεται κάποιο χρονικό όριο για υποβολή αιτήματος

προς την Επιτροπή περί απόσυρσης καταγγελίας. Αυτό το αίτημα για απόσυρση καταγγελίας, θα πρέπει να υποβληθεί πριν ή κατά τη διεξαγωγή της δέουσας προκαταρκτικής έρευνας από την Υπηρεσία και όπως ρητώς αναφέρεται στην επιφύλαξη του προαναφερόμενου εδαφίου (1), αυτό δεν γίνεται αποδεκτό μετά την απόφαση της Επιτροπής για εκκίνηση διαδικασίας εξέτασης παράβασης.

Στην προκείμενη περίπτωση, αποτελεί παραδεκτό γεγονός πως, η απόσυρση της καταγγελίας, έλαβε χώρα στις 14.9.2018, ενώ η Επιτροπή είχε ήδη αποφασίσει στις 19.6.2017 πως υφίσταται πιθανολογούμενη παράβαση εκ μέρους, τόσο της μητρικής εταιρείας, όσο και της θυγατρικής και εφόσον η Επιτροπή είχε ήδη αποφασίσει στις 11.7.2017, την κατάρτιση Έκθεσης Αιτιάσεων.

Επομένως, πολύ ορθά αποφάσισε η Επιτροπή πως, λόγω του σταδίου στο οποίο βρισκόταν η ενώπιον της διαδικασία, κατά το οποίο είχε ήδη διαπιστώσει την ύπαρξη εκ πρώτης όψεως

πιθανολογούμενης παράβασης κι απέστειλε την Έκθεση Αιτιάσεων, όφειλε να ασκήσει την κατά Νόμο αρμοδιότητά της και να προβεί στην εξέταση της εκ πρώτης όψεως πιθανολογούμενης παράβασης προς έκδοση απόφασης, αφού μπορούσε να διερευνήσει και να αποφασίσει τούτο, ακόμα και αυτεπαγγέλτως.

Για τους λόγους που ανέφερα πιο πάνω, κρίνεται πως ορθά η Επιτροπή προχώρησε στην εξέταση της υπόθεσης, λαμβανομένου υπόψη του σταδίου στο οποίο έλαβε χώρα η απόσυρση της καταγγελίας.

Δεν συμφωνώ ούτε με το έτερο σκέλος της θέσης των αιτητριών, πως η Επιτροπή χρησιμοποίησε υλικό παρανόμως κτηθέν, ήτοι υλικό το οποίο συνέλεξε με βάση ένταλμα το οποίο εκδόθηκε δυνάμει της αποσυρθείσας, εν τέλει, καταγγελίας.

Στην **A.E. 39/2016, Salamis Shipping Services Ltd v. ΕΠΑ κ.ά., ημερομηνίας 28.6.2023**, στην οποία με έχει παραπέμψει και η ευπαίδευτη συνήγορος της Δημοκρατίας, το Ανώτατο Δικαστήριο, με αναφορά στα όσα κρίθηκαν στην **P. Tofinis Estates Ltd v. Δημοκρατίας (2009) 3 A.A.Δ. 337**, στην οποία υιοθετήθηκαν τα λεχθέντα στην **Μπάρτζος κ.α. v. Δημοκρατίας (2009) 3 A.A.Δ. 7**, κρίθηκε πως ορθά και νόμιμα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα ήδη εξασφαλισθέντα πραγματικά δεδομένα που ήταν ήδη στην κατοχή της Επιτροπής, καθότι θα ήταν χωρίς έννοια οποιαδήποτε τυχόν ενέργεια για νέα έρευνα με σκοπό την εξασφάλιση των ίδιων ουσιαστικά στοιχείων. Όπως λέχθηκε:-

«Οι οδηγίες για εξ υπαρχής διερεύνηση της καταγγελίας και υποβολής σημειώματος, είχαν δοθεί στην Υπηρεσία, προηγουμένως η Επιτροπή επεσήμανε ότι η Υπηρεσία κατά την έρευνα της μπορεί να κάνει χρήση του υπάρχοντος στο φάκελο υλικού. Συνεπώς η Υπηρεσία ενεργώντας στο πλαίσιο των οδηγιών της Επιτροπής, νόμιμα κατήρτισε το Σημείωμα της. Υπό το φως των ανωτέρω, δεν υπήρξε οτιδήποτε το μεμπτό με την χρήση του υφιστάμενου υλικού του

διοικητικού φακέλου από την Επιτροπή κατά την έκδοση της επίδικης απόφασης.

Το μεμπτό περιορίζεται στην κακή συγκρότηση της Επιτροπής ενώ τα στοιχεία κρίσης παραμένουν απρόσβλητα. Σημειώνεται ότι συντριπτική πλειοψηφία των εγγράφων αυτών προσκομίστηκε από τα ίδια τα μέρη **ΑΗΚ ν. Ευσταθιάδη (2002) 3 Α.Α.Δ. 436, 439»**.

Σημειώνουμε πως τα λεχθέντα στη **Μπάρτζος, αυωτέρω**, επιβεβαιώθηκαν πιο πρόσφατα με την **A. Demosthenous Motors Agency Ltd ν. Δημοκρατίας, Α.Ε. 50/2011, 12.4.2017**.

Υιοθετούμε ως ορθή την πιο πάνω προσέγγιση και απολύτως συμβατή με τη Νομολογία. Ως αποτέλεσμα απορρίπτουμε το λόγο έφεσης 4.»

Απορριπτέα καθίσταται και η τρίτη πτυχή του λόγου ακύρωσης, περί καθυστέρησης στην κοινοποίηση της απόφασης για το ζήτημα της νομικής ευθύνης, αφού αυτή λήφθηκε στις 19.6.2017 και η γνωστοποίησή της έλαβε χώρα στις 14.9.2017, ενώ πρόκειται, κατά τους ισχυρισμούς, για οιονεί ποινική διαδικασία.

Η ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί επακριβώς, ως οιονεί ποινική διαδικασία, αλλά η φύση της είναι διοικητική. Εξ ου κι οι αποφάσεις της, μπορούν να προσβληθούν παραδεκτώς με προσφυγή, ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου, αφού η Επιτροπή, συνιστά διοικητικό όργανο.

Στην πρόσφατη απόφαση του Εφετείου στην **Ε.Δ.Δ. 53/2019 Fereos Ltd v. Δημοκρατίας, ημερομηνίας 10.10.2023**, με αναφορά στην **Α.Ε. 91/2012, Juriwind Ltd κ.ά. v. Διοικητή Κεντρικής Τράπεζας, ημερομηνίας 18.1.2018**, υπενθυμίστηκε η σταθερή θεώρηση ότι το διοικητικό πρόστιμο, το οποίο επιβάλλει η Επιτροπή, δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως ποινή, εντός της έννοιας του Άρθρου 12 του Συντάγματος, αλλά συνιστά μέτρο που επιβάλλεται στους ιδιώτες που δεν συμμορφώνονται προς διοικητική διαδικασία, τηρουμένης βεβαίως πάντοτε της αρχής της αναλογικότητας (**Δημοκρατία v. Demand Shipping (1994) 3 Α.Α.Δ. 640**).

Αλλά, εν πάση περιπτώσει, δεν διακρίνω καθυστέρηση στην κοινοποίηση της απόφασης - από την 19.6.2017 που αποφασίστηκε η εκ πρώτης όψεως πιθανολογούμενη παράβαση, μέχρι τις 14.9.2017 που γνωστοποιήθηκε στις αιτήτριες η Έκθεση Αιτιάσεων - τέτοια που να έχει επηρεάσει δυσμενώς τις αιτήτριες. Τίποτε δεν αναφέρουν σε τι τις έχει επηρεάσει η πάροδος των τριών μηνών, ούτε και έχει επιδειχθεί το διακύβευμα της υπό κρίση διαδικασίας, αλλά ούτε έχει προβληθεί κάποια ιδιαίζουσα ή ειδική περίπτωση του δυσμενούς τους επηρεασμού (**Λ.-Σ. Σισιλιάνος «Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – Ερμηνεία κατ’ άρθρο – Δικαιώματα – Παραδεκτό – Δίκαιη Ικανοποίηση – Εκτέλεση», Νομική Βιβλιοθήκη (2013) σελ. 247 §144 και Δρ. Κ. Παρασκευάς «Κυπριακό Συνταγματικό Δίκαιο – Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ελευθερίες» Νομική Βιβλιοθήκη (2015) σελ. 546 §241).**

Ο έτερος ισχυρισμός που προωθήθηκε από τους ευπαίδευτους συνήγορους των αιτητριών, άπτεται της θέσης πως το ένταλμα

έρευνας που εξέδωσε η Επιτροπή υπήρξε γενικό, ευρύ, ασαφές και χωρίς να καταγράφει το αντικείμενο και τα στοιχεία ελέγχου της έρευνας και μη συνάδοντα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 31(3) του Νόμου. Πρόσθετα, υποστηρίζεται πως η έρευνα έλαβε χώρα μόνον στα γραφεία της αιτήτριας αρ. 2 στην Κύπρο, χωρίς να γίνεται καμία αναφορά για διεξαγωγή έρευνας και σε σχέση με την αιτήτρια αρ. 1.

Ο ισχυρισμός τέθηκε από τους δικηγόρους των αιτηριών ενώπιον της Επιτροπής και εξετάστηκε. Όπως ορθά ανέφερε η Επιτροπή στις σελίδες 233 – 238 της προσβαλλόμενης απόφασης:-

«Σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, δεν υπάρχει υποχρέωση να γίνεται ακριβής νομικός χαρακτηρισμός των εικαζόμενων παραβάσεων, ούτε να ενημερώνεται η επιχείρηση για όλες τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η αρχή ανταγωνισμού, ούτε να γίνεται αναφορά στην ακριβή σχετική αγορά προϊόντων και στην περίοδο που διαπράχθηκε η εικαζόμενη παράβαση. Ως καταγράφεται στην απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-583/13 P, ημερομηνίας 18/6/2015:

«Επί της ουσίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 20, παράγραφος 4, του κανονισμού 1/2003 επιβάλλει στην Επιτροπή να αιτιολογεί την απόφαση με την οποία διατάσσεται η διενέργεια ελέγχου προσδιορίζοντας το αντικείμενο και τον σκοπό του ελέγχου, γεγονός το οποίο, όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο, αποτελεί θεμελιώδη επιταγή, σκοπός της οποίας είναι όχι μόνο να καταδειχθεί ότι ο επικείμενος έλεγχος στο εσωτερικό των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων είναι δικαιολογημένος, αλλά επίσης να παρασχεθεί στις επιχειρήσεις αυτές η δυνατότητα να αντιληφθούν την έκταση της υποχρέωσής τους προς συνεργασία και να προασπίσουν παράλληλα τα δικαιώματά τους άμυνας (αποφάσεις *Roquette Freres*, C-94/00, EU:C:2002:603, σκέψη 47, καθώς και *Nexans και Nexans France κατά Επιτροπής*, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, σκέψη 34).»

Περαιτέρω, η Επιτροπή σημειώνει και τα όσα καταγράφονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην υπόθεση C-37/19P, :

«36 Μολονότι βέβαια η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να προσδιορίζει με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια το αντικείμενο του ελέγχου της και τα στοιχεία που θα αφορούν οι εξακριβώσεις (απόφαση *Roquette Freres*, EU:C:2002:603, σκέψη 83 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), δεν είναι αντίθετα απαραίτητο να περιλαμβάνονται στην απόφαση διενέργειας ελέγχου η

ακριβής οριοθέτηση της επίμαχης αγοράς, ο ακριβής νομικός χαρακτηρισμός των εικαζόμενων παραβάσεων ή η μνεία της περιόδου κατά την οποία εικάζεται ότι διαπράχθηκαν οι παραβάσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω απόφαση διενέργειας ελέγχου περιέχει τα ουσιώδη στοιχεία που παρατέθηκαν ανωτέρω (βλ. επ' αυτού αποφάσεις *Dow Chemical Iberica* κ.λπ. κατά Επιτροπής, *EU:C:1989:380*, σκέψη 46, και *Roquette Freres*, *EU:C:2002:603*, σκέψη 82).

37 Πράγματι, αφού οι έλεγχοι πραγματοποιούνται στην αρχή της έρευνας, η Επιτροπή δεν διαθέτει, όπως άλλωστε τονίζει και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 48 των προτάσεών της, ακριβή στοιχεία για να προβεί σε εξειδικευμένη νομική αξιολόγηση και πρέπει προηγουμένως να ελέγξει την ορθότητα των υπονοιών της και να διερευνήσει την έκταση των γεγονότων, αφού ο σκοπός του ελέγχου είναι ακριβώς να συλλεγούν αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με παράβαση για την οποία υπάρχουν υπόνοιες (βλ. επ' αυτού απόφαση *Roquette Freres*, *EU:C:2002:603*, σκέψη 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).»

Όπως αναφέρεται στο σύγγραμμα των *Kerse & Khan* «*EU Antitrust Procedure*»: «*It appears from Hoechst and Roquette that stating in concise terms the type of infringement suspected and how the undertaking in*

question might be involved will suffice. Provided the essential information is given there is no need to specify precisely the relevant market, the exact legal nature of the presumed infringements, nor the period during which the infringements were committed.”

Εν προκειμένω, η Επιτροπή, στη γραπτή της Εντολή ημερομηνίας 19/9/2013 προς την εταιρεία Henkel, την ενημέρωσε περί της καταγγελίας της εταιρείας K.A.C. Constantinides Trading Ltd, στο πλαίσιο της οποίας αποφασίστηκε η διεξαγωγή αιφνίδιου ελέγχου. Επίσης, η εταιρεία ενημερώθηκε για το αντικείμενο της καταγγελίας της εταιρείας K.A.C. Constantinides Trading Ltd, η οποία δηλώθηκε ως «ανταγωνιστής» της εταιρείας Henkel, καθώς και για τις κατ’ ισχυρισμό παραβάσεις.

Η εταιρεία Henkel γνώριζε την ύπαρξη και δραστηριοποίηση της εταιρείας K.A.C. Constantinides Trading Ltd, καθώς και την ακριβή φύση της δραστηριοποίησης της στην αγορά, ήτοι στο παράλληλο εμπόριο. Τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός πως η Henkel στις 24/1/2012, απέστειλε στην K.A.C. επιστολή με την οποία της ανέφερε ότι ανεξάρτητα αν τα προϊόντα που εισάγει και πωλεί είναι αυθεντικά προϊόντα Henkel, «τα προϊόντα αυτά είναι υποδεέστερης ποιότητας» σε σχέση με τα προϊόντα που η Henkel AG & Co KGaA μέσω της εταιρείας της προορίζει για χρήση στην Κύπρο και πως αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παραπλανείται και να ζημιώνεται τόσο

ο καταναλωτής (αφού οι καταναλωτές αγοράζουν τα προϊόντα νομίζοντας ότι προμηθεύονται προϊόντα της ίδιας ποιότητας με αυτά που διαθέτει η Henkel), όσο και η Henkel αφού υπάρχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη φήμη της εταιρείας και των προϊόντων Henkel, που προορίζονται για την κυπριακή αγορά. Με την εν λόγω επιστολή η εταιρεία Henkel καλούσε την εταιρεία K.A.C. να διακόψει την εισαγωγή των προϊόντων «υποδεέστερης ποιότητας», επιφυλάσσοντας ως ανέφερε, τα δικαιώματα της ίδιας και της εταιρείας Henkel AG & Co KGaA για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων.

Περαιτέρω, στην γραπτή εντολή της Επιτροπής καταγράφεται ο σκοπός της έρευνας και ειδικότερα αναφέρεται ότι οι εξουσιοδοτημένοι λειτουργοί της Υπηρεσίας, ασκώντας τις εξουσίες που καθορίζονται στο άρθρο 31 του Νόμου θα ελέγξουν και θα συλλέξουν στοιχεία που αφορούν τις πιθανολογούμενες παραβάσεις «απόρροια των καταγγελλόμενων πρακτικών και /ή συμπεριφορών που είχαν ως αποτέλεσμα ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να τερματιστούν ή/και να δυσχεραθούν οι σχέσεις συνεργασίας της εταιρείας K.A.C. Constantinides Trading Ltd με τους υφιστάμενους πελάτες τη ή/και να παρεμποδιστεί η εξεύρεση καινούργιων συνεργασιών με νέους πελάτες και του αποκλεισμό της από την αγορά.» Επιπρόσθετα, στην εντολή της Επιτροπής γίνεται αναφορά σε πρακτικές και/ή συμπεριφορές της Henkel σε σχέση με τη «μεταξύ αυτής και των πελατών της συνεργασίας, οι οποίες, ως οι ισχυρισμοί στην

καταγγελία, πιθανόν να παρακωλύουν, νοθεύουν και/ή περιορίζουν τον ανταγωνισμό πλήττοντας την ανταγωνιστική εταιρεία [...]. Συνακόλουθα, από την εν λόγω διατύπωση προκύπτει ότι αντικείμενο και σκοπός του αιφνίδιου ελέγχου ήταν η συλλογή στοιχείων και εγγράφων που σχετίζονταν με ενδεχόμενες παραβάσεις των άρθρων 6(1) (α), (β) και (δ) του Νόμου σε σχέση με όλη την γκάμα προϊόντων της εταιρείας Henkel. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται και στο πρακτικό της συνεδρίας της Επιτροπής ημερομηνίας 19/9/2013, όπου η Επιτροπή σημειώνει ότι «τα προϊόντα της Henkel αποτελούν δημοφιλή εμπορικά σήματα και ότι η εν λόγω γνωστή/επώνυμη εταιρεία αντιπροσωπεύει και διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία από γνωστά και σημαντικά προϊόντα στο καταναλωτή και συγχρόνως απαραίτητα.». Επίσης, τα προϊόντα της εταιρείας Henkel διατίθενται προς πώληση κυρίως σε σουπερμάρκετ, εντός της επικράτειας της Δημοκρατίας, στα οποία ο καταναλωτής μπορεί να βρει όλη την γκάμα των προϊόντων της. Επιπρόσθετα, λόγω της φύσης της εικαζόμενης παράβασης και ιδίως της επιβολής αθέμιτων όρων, του περιορισμού της διάθεσης και της εξάρτησης σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή εκ μέρους των αντισυμβαλλομένων πρόσθετων υποχρεώσεων σε σχέση με όλα τα προϊόντα με στόχο να πλήξει την ανταγωνιστική εταιρεία, είναι εμφανές ότι οι υπό εξέταση πράξεις και/ή παραλείψεις της Henkel αφορούσαν τις δραστηριότητες της σε

σχέση με όλη την γκάμα προϊόντων της σ' όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Επομένως, ένας από τους σκοπούς του συγκεκριμένου μέτρου ελέγχου ήταν η αναζήτηση εγγράφων σχετικών με το σύνολο της εμπορικής δραστηριότητας της εταιρείας Henkel στην κυπριακή αγορά, προκειμένου να ελεγχθεί η ακρίβεια των στοιχείων που είχαν περιέλθει εις γνώση της Επιτροπής ως αποτέλεσμα της καταγγελίας της εταιρείας K.A.C.

Πέραν των πιο πάνω, στην εντολή της Επιτροπής αναγραφόταν η ημερομηνία έναρξης διεξαγωγής του ελέγχου, η διάταξη πάνω στην οποία στηρίζεται η εξουσία της Επιτροπής και οι ευδεχόμενες κυρώσεις σε περίπτωση άρνησης της επιχείρησης να συμμορφωθεί με αυτήν.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κρίνει ότι η γραπτή εντολή για τη διεξαγωγή αιφνίδιου ελέγχου ημερομηνίας 19/9/2013, πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 31 του Νόμου και διασφάλιζε τα δικαιώματα υπεράσπισης της εταιρείας, αφού είχε τη δυνατότητα να αντιληφθεί το αντικείμενο της έρευνας ην έκταση της υποχρέωσής της προς συνεργασία και να προασπίσει παράλληλα τα δικαιώματα άμυνάς της. Συνεπώς, όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τους χώρους της επιχείρησης (Henkel) έχουν νομίμως συλλεχθεί.

Όσον αφορά τη θέση των εταιρειών Henkel και Henkel AG & Co. KGaA περί ύπαρξης γεγονότων που δυσχεραίνουν τη διαδικασία, ήτοι, ότι το Ένταλμα Ελέγχου ημερομηνίας

19/9/2013 απευθυνόταν στην εταιρεία Henkel και όχι στην εταιρεία Henkel AG & Co. KGaA, ότι η καταγγελία της εταιρείας K.A.C. απευθυνόταν εναντίον της εταιρείας Henkel και ότι οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν έχουν εξασφαλιστεί παράνομα με αποτέλεσμα να μην δικαιολογείται οποιοδήποτε εύρημα περί παράβασης του Νόμου από μέρος της Henkel AG & Co. KGaA και επομένως να μην δικαιολογείται η επιβολή προστίμου στην εταιρεία Henkel AG & Co. KGaA, η Επιτροπή σημειώνει τα ακόλουθα:

Η διεξαγωγή ελέγχου σε χώρους, γραφεία, γήπεδα και μεταφορικά μέσα της επιχειρήσεων δυνάμει του άρθρου 31 του Νόμου αποτελεί μια από τις εξουσίες της Επιτροπής για έρευνα με σκοπό τη λήψη στοιχείων και πληροφοριών που σχετίζονται με το αντικείμενο της έρευνας. Η Επιτροπή επί τούτου, τονίζει ότι στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων της έχει την εξουσία να αποφασίζει που και σε ποιες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων θα διενεργήσει τους ελέγχους που κρίνει απαραίτητο και εν προκειμένω έκρινε απαραίτητη τη διενέργεια ελέγχου στους χώρους της θυγατρικής εταιρείας Henkel στη βάση της καταγγελίας που είχε υποβληθεί και των ισχυρισμών που εστιαζόταν στην κυπριακή αγορά, ήτοι στην παρεμπόδιση εισαγωγής και κυκλοφορίας προϊόντων παράλληλου εμπορίου εντός της κυπριακής αγοράς. Το Ένταλμα Ελέγχου ημερομηνίας 19/9/2013 που είχε εκδοθεί από την Επιτροπή απευθυνόταν στην Henkel (θυγατρική) στη βάση της καταγγελίας που είχε υποβληθεί και η έρευνα

πραγματοποιήθηκε στους χώρους της Henkel που βρίσκονται εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Περαιτέρω, η Επιτροπή κρίνει ότι η συλλογή των εγγράφων που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του αιφνίδιου επιτόπιου ελέγχου από τα γραφεία της εταιρείας Henkel έγινε νόμιμα. Τα έγγραφα που συλλέχθηκαν αφορούσαν έγγραφα τα οποία η εταιρεία Henkel είχε στην κατοχή της ή είχε πρόσβαση σ' αυτά. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι εξέδωσε νόμιμη εντολή εναντίον της θυγατρικής εταιρείας Henkel στη βάση της καταγγελίας εφόσον το ένταλμα περιείχε τα συστατικά στοιχεία που με βάση το Νόμο και τη νομολογία πρέπει να περιέχει. Οπότε όλα τα στοιχεία και έγγραφα που συλλέχθηκαν καν. αιφνίδιου ελέγχου νόμιμα συλλέχθηκαν και νόμιμα αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας.

Η Επιτροπή σημειώνει ότι στο πλαίσιο της αξιολόγησης των στοιχείων αυτών, κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής έρευνας από την Υπηρεσία προέκυψαν νέα στοιχεία, πέραν της μετοχικής σχέσης των δύο εταιριών -Henkel και Henkel AG & Co. KGaA που ήταν ήδη γνωστή. Ειδικότερα, την εμπλοκή της μητρικής εταιρείας στον διορισμό και παύση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου που απαρτιζόταν από άτομα που κατείχαν θέσεις σε αδελφικές εταιρείες της Henkel, την αποφασιστική επιρροή που είχε η μητρική εταιρεία στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής της κλπ. Προς τούτο, η Υπηρεσία στο πλαίσιο της προκαταρκτικής

έρευνας απεύθυνε στην Henkel AG & Co. KGaA ερωτηματολόγιο με σκοπό τη λήψη πληροφοριών.

Ακολούθως, η Επιτροπή εξετάζοντας τα στοιχεία του διοικητικού φακέλου σε συνάρτηση με τη νομολογία διαπίστωσε εκ πρώτης όψεως ότι η πιθανολογούμενη παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού από μέρους της θυγατρικής εταιρείας μπορεί να καταλογισθεί και στη μητρική εταιρεία (από κοινού και κεχωρισμένα) και συγκεκριμένα με την απόφασή της έκρινε εκ πρώτης όψεως ότι η μητρική εταιρεία φέρει ευθύνη για τις πράξεις της θυγατρικής εταιρείας, εφόσον λόγω της μετοχικής σχέσης και του τρόπου διορισμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου η μητρική εταιρεία μπορεί να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής και εφόσον, με βάση τα ενώπιον της Επιτροπής περιστατικά, πρόκυπτε ότι η μητρική ήταν ενήμερη καθ' όλη τη διάρκεια και δεν απέτρεψε τις ενέργειες της θυγατρικής. Το γεγονός αυτό αποτελεί πρόσθετη ένδειξη ασκήσεως καθοριστικής επιρροής επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής.

Προς το σκοπό αυτό και για σκοπούς διασφάλισης των δικαιωμάτων υπεράσπισης των εταιρειών, προχώρησε με τον καταρτισμό και κοινοποίηση Έκθεσης Αιτιάσεων προς τις εταιρείες Henkel και Henkel AG & Co. KGaA, καταλογίζοντας από κοινού και κεχωρισμένα ευθύνη για τη διαπραχθείσα παράβαση του άρθρου 6(1)(β) Νόμου και του

άρθρου 102 της ΣΛΕΕ. Με τον τρόπο αυτό καταλογίστηκε, κατά τρόπο σαφή, στα πρόσωπα τα οποία έχουν ευθύνη, η πιθανολογούμενη παράβαση του άρθρου 6(1)(β) του Νόμου καθώς και του άρθρου 102 στοιχ' β της ΣΛΕΕ, ενώ στην Έκθεση Αιτιάσεων διευκρινίστηκε η ιδιότητα και ο ρόλος του κάθε προσώπου στην πιθανολογούμενη παράβαση.

Η Επιτροπή στη βάση όλων των πιο πάνω, απορρίπτει τη θέση των εταιρειών Henkel και Henkel AG & Co. KGaA περί του παράνομου εντάλματος, της παράνομης συλλογής στοιχείων και εγγράφων καθώς και της αδυναμίας καταλογισμού της παράβασης στην Henkel AG & Co. KGaA και της επιβολής προστίμου.

Ακολούθως, η Επιτροπή εξέτασε τη φύση, σοβαρότητα και διάρκεια της παράβασης, καθώς και οποιουδήποτε ελαφρυντικούς παράγοντες, στη βάση των ενώπιον της στοιχείων ούτως ώστε να καταλήξει αναφορικά με το ύψος του διοικητικού προστίμου που θα επιβληθεί.»

Βάσει των όσων ανέφερε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, κρίνεται πως το ένταλμα έρευνας εκδόθηκε βάσει των όσων απαιτούνται εκ του άρθρου 31(3) του Νόμου, αφού καθόριζε με σαφήνεια το αντικείμενο και τον σκοπό της έρευνας και αφορούσε σε πιθανολογούμενη παράβαση του άρθρου 6(1)

του Νόμου, μετά από καταγγελία ανταγωνιστή, που κατονομάζεται στο ένταλμα. Σ' αυτό, αναφέρεται επίσης η ημερομηνία έναρξης της έρευνας και οι διατάξεις επί του οποίου αυτό εδράζεται, όπως επίσης και οι σχετικές επιπτώσεις σε περίπτωση άρνησης συμμόρφωσης μ' αυτό.

Ο σχετικός λόγος ακύρωσης απόρριπτεται, ως αβάσιμος.

Προωθήθηκε η θέση πως, κατά τον ουσιώδη χρόνο εξέτασης της επίδικης υπόθεσης, η Επιτροπή δεν ήταν ανεξάρτητη και αμερόληπτη, κατά παράβαση των διατάξεων του Άρθρου 30(2) του Συντάγματος και του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, υποβάλλοντας πως υπήρξε παράβαση του δικαιώματος των αιτητριών σε δίκαιη δίκη, ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου οργάνου, ενεργώντας, η Επιτροπή, ως κατηγορος, κριτής και/ή δικαστής και πως το ελάττωμα αυτό, μπορεί να διορθωθεί μόνον με την ύπαρξη πλήρους μεταγενέστερου δικαστικού ελέγχου, από Δικαστήριο που κέκτηται πλήρους δικαιοδοσίας και όχι αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, όπως το Διοικητικό Δικαστήριο.

Το εγειρόμενο όμως ζήτημα, έχει κατ' επανάληψη προβληθεί, κριθεί και επιλυθεί, με τη θέση της νομολογίας μας να είναι εδραιωμένη, πως το παρόν Δικαστήριο ασκεί επαρκή δικαστικό έλεγχο, που πληροί τα εκέγγυα του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ.

Το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, στην πολύ προσφάτως εκδοθείσα απόφαση στην **Ε.Δ.Δ. 89/2016 Πφάϊζερ Ελλάς Ανώνυμη Βιομηχανική Εμπορική Εταιρεία Φαρμακευτικών-Χημικών Προϊόντων και Κτηνοτρόφων (Pfizer Hellas-Cyprus Branch) κ.ά. ν. ΕΠΑ, ημερομηνίας 26.7.2023**, επανέλαβε την πιο πάνω κρίση, από την οποία παραθέτω το εξής, εκτενές, απόσπασμα:-

*«Στην πολύ πρόσφατη απόφαση **Αννίτα Φιλιππίδου ν. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, Α.Ε. 7/16, 10.5.2023**, όπου είχε τεθεί παρόμοιος ισχυρισμός, λέχθηκαν τα ακόλουθα:*

«Είναι ορθό πως το Άρθρο 6 της ΕΣΔΑ καλύπτει και διοικητικές διαδικασίες που επιβάλλουν ποινικού τύπου κυρώσεις. Ορθό είναι επίσης πως η διαδικασία διερεύνησης, εκδίκασης και επιβολής διοικητικής κύρωσης έχει συντελεστεί από ένα Διοικητικό Όργανο οπότε όντως υπάρχει συνδυασμός αρμοδιοτήτων και ιδιοτήτων. Ωστόσο,

έχει κριθεί πως δεν συντελείται τέτοια παράβαση, στις περιστάσεις που το Διοικητικό Όργανο, έστω και εάν δεν συμμορφώνεται αυστηρά στις προϋποθέσεις του Άρθρου 6, μπορεί εν τέλει να ελεγχθεί από Δικαστήριο με πλήρη δικαιοδοτικό έλεγχο. Στην υπόθεση **Grande Stevens v. Italy Application nos 18640/10, 18647/10, 18663/10 et al. Judgment 4.3.2014 [Section III]**, σημειώνονται και τα εξής:

“Therefore, in administrative proceedings, the obligation to comply with Article 6 of the Convention does not preclude a ‘penalty’ being imposed by an administrative authority in the first instance. For this to be possible, however, decisions taken by administrative authorities which do not themselves satisfy the requirements of Article 6 para 1 of the Conventions must be subject to subsequent control by a judicial body that has full jurisdiction. The characteristics of a judicial body with full jurisdiction include the power to quash in all respects, on questions of fact and law, the decision of the body below. It must have jurisdiction to examine all questions of fact and law relevant to the dispute before it.”

Στη **Sigma Radio T.V. Ltd v. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2004) 3 Α.Α.Δ. 134** αναφέρθηκαν τα ακόλουθα:

«Το Άρθρο 6(1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης αναφέρεται σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου. Εκείνο που χρειάζεται σε περιπτώσεις όπου εκδίδονται από διοικητικά όργανα αποφάσεις καθοριστικές αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, είναι η δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστήριο για προσβολή της διοικητικής απόφασης.

Εφόσον προσφέρεται τέτοια δυνατότητα, αποκτά πλέον σημασία η έκταση της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου.

Ως προς τους ισχυρισμούς περί παράβασης της αρχής της φυσικής δικαιοσύνης, το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι σε περίπτωση όπου εξετάζεται παράβαση των ρυθμιστικών προνοιών του Νόμου, στον ιδιαίτερα ευαίσθητο και σημαντικό τομέα της ραδιοτηλεόρασης, η κρίση ως προς τα πράγματα, που από τη φύση τους ενδέχεται να

χαρακτηρίζονται από λεπτές αποχρώσεις και πολλές διαβαθμίσεις, δικαιολογείται να αφήνεται, ως θέμα πολιτικής του Κράτους, σε ειδική ανεξάρτητη δημόσια Αρχή. Το Δικαστήριο έχει τη γνώμη ότι η προσφερόμενη στο δικό μας σύστημα αναθεωρητική δικαιοδοσία είναι αρκετή. Δεν διακρίνεται λοιπόν παράβαση των κανόνων φυσικής δικαιοσύνης, οι οποίοι εμπεριέχονται στο Άρθρο 6(1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης και στο Άρθρο 30.2 του Συντάγματος».

Η Εφεσείουσα ισχυρίζεται ότι εν προκειμένω το Δικαστήριο, περιοριζόμενο σε έλεγχο νομιμότητας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως Δικαστήριο πλήρους δικαιοδοσίας και συνεπώς στοιχειοθετείται η θέση για παραβίαση του Άρθρου 6 της ΕΣΔΑ.

Δεν θα συμφωνήσουμε. Η Εφεσείουσα προσέβαλε όλες τις πτυχές της διοικητικής κρίσης, επικαλούμενη νομικούς λόγους και πλάνη περί τα πράγματα. Το πλάτος και εύρος των θέσεων της ακριβώς ήταν χαρακτηριστικό της εμβέλειας της δυνατότητας προσβολής της πράξης. Και το πρωτόδικο Δικαστήριο κάλυψε όλες τις εκφάνσεις και πτυχές των παραπόνων της, ώστε σίγουρα να μη μπορούμε να ομιλούμε για Δικαστήριο που δεν είχε πλήρη δικανικό έλεγχο. (Βλ. **Sigma Radio Television Ltd v. Cyprus Application nos 32181/04 and 35122/05, Judgment 21/10/2011**). Ο λόγος έφεσης απορρίπτεται».

Τα παραπάνω λεχθέντα ισχύουν απολύτως εν προκειμένω. Αυτό, εξ άλλου, ήταν στην ουσία και το *ratio decidendi* του πρωτόδικου Δικαστηρίου με το οποίο συμφωνούμε.

Χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει και στην πρόσφατη απόφαση του **ΕΔΑΔ, SA-CAPITAL OY v. FINLAND, Application no. 5556/10, 14.2.2019**, όπου στην παράγραφο 72 αναφέρονται τα ακόλουθα:

«72. The Court furthermore recalls that it has consistently held that the obligation to comply with Article 6 of the Convention does not preclude a “penalty” being imposed by an administrative authority in the first instance, provided that decisions taken by an authority which does not itself satisfy the requirements of Article 6 § 1 of the Convention must be subject to subsequent control by a judicial body which does meet the said requirements and has full jurisdiction of review (see, inter alia, A. Menarini Diagnostics S.R.L., cited above, §§ 58-59, and Grande Stevens and Others, cited above, § 139). Thus, in the light of the Court’s established case-law, it is not a requirement under Article 6 of the Convention that proceedings such as those concerning sanctions for breaches of competition law be conducted according to the classic model of a criminal trial».

Περαιτέρω, δεν θα συμφωνήσουμε με τον κ.Δημητριάδη πως η υπόθεση **Sigma Radio Television Ltd v. Cyprus Application nos 32181/04 and 35122/05, Judgment 21.10.2011, (Sigma Radio T.V. v. Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου (2004) 3 A.A.Δ. 134)**, διαφοροποιείται της παρούσης. Αντιθέτως, τα δεδομένα της **Sigma** είναι κατά πολύ παρόμοια με τις περιστάσεις της παρούσης υπόθεσης.»

Για τους πιο πάνω λόγους, ούτε αυτός ο λόγος ακύρωσης μπορεί να επιτύχει και απορρίπτεται.

Διατείνονται οι αιτήτριες, πως υπήρξε πλάνη περί το Νόμο και τα πράγματα, σε ό,τι αφορά την κατάληξη της Επιτροπής πως η αιτήτρια αρ. 2 είχε δεσπόζουσα θέση στην σχετική αγορά απορρυπαντικών προϊόντων, η οριοθέτηση της οποίας ήταν αντιφατική και ασυνεπής, καθότι υιοθέτησε ευρεία προσέγγιση σε σχέση με τη σχετική αγορά προϊόντων υγείας και περιποίησης μαζικής κατανάλωσης, ενώ υιοθέτησε πολύ στενή προσέγγιση, σε σχέση με τα προϊόντα *Dixan*. Διατείνονται πως δεν ελήφθη υπόψη η δυναμική των ανταγωνιστών τους, πως δεν υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία και γεγονότα ως προς την συμπεριφορά που τους καταλογίζεται και πως δεν ήταν τέτοιας σημασίας και έκτασης η ισχυριζόμενη ζημία στον ανταγωνισμό.

Καταρχήν, θα πρέπει να λεχθεί πως η καταγγελία αφορούσε αφενός στα προϊόντα *Dixan*, που αποτελούν προϊόντα καθαρισμού ρούχων και στα προϊόντα *Fa*, ήτοι προϊόντα περιποίησης σώματος. Επαναλαμβάνεται πως η καταγγέλλουσα εταιρεία, ήταν εισαγωγέας και διανομέας προϊόντων, μέσω παράλληλου εμπορίου, στην Κυπριακή αγορά και των

προϊόντων που παράγει η αιτήτρια αρ. 1, αποκλειστικός διανομέας των οποίων, στην Κυπριακή αγορά, ήταν η αιτήτρια αρ. 2.

Σε αντίθεση με τα όσα αναφέρει η Επιτροπή ως προς τον καθορισμό της σχετικής αγοράς σε σχέση με τα προϊόντα *Dixan*, για τα οποία εν τέλει επιβλήθηκε το διοικητικό πρόστιμο, δεν προβάλλονται οποιαδήποτε επιχειρήματα εκ μέρους των αιτητριών, προκειμένου να στοιχειοθετήσουν την εσφαλμένη οριοθέτηση της σχετικής αγοράς, παρά μόνον, γενικοί ισχυρισμοί περί ύπαρξης πλάνης. Στις σελίδες 91 – 95 της προσβαλλόμενης απόφασης, παρέχεται πλήρης ανάλυση της κατάληξης της Επιτροπής στον καθορισμό της σχετικής αγοράς για τα προϊόντα *Dixan*, ως η χονδρική πώληση απορρυπαντικών πλυντηρίου βαρέως τύπου, εντός της γεωγραφικής αγοράς της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αφού εξετάστηκε το νόμιμο του παράλληλου εμπορίου προϊόντων, ήτοι το νόμιμο της φύσης της δραστηριοποίησης της

καταγγέλλουσας εταιρείας, ήτοι προϊόντων τα οποία κατασκεύασε ο ίδιος κατασκευαστής (αιτήτρια αρ. 1) και τα οποία είναι όμοια ή επαρκώς παρόμοια με αυτά που διανέμονται μέσω των επίσημων καναλιών διανομής, όπως είναι η δραστηριοποίηση της αιτήτριας αρ. 2, η Επιτροπή προχώρησε στην εξέταση των μεριδίων αγοράς. Ακολουθώντας την μέθοδο της συλλογής στοιχείων από εισαγωγείς παράλληλου εμπορίου για το *Dixan*, για τα έτη 2011 και 2012 που αφορούσε η καταγγελία, η Επιτροπή κατέληξε σε ποσοστό 44,80% και 46,79% για τα αντίστοιχα έτη από το επίσημο κανάλι διανομής, ήτοι από την αιτήτρια αρ. 2. Βάσει της μεθόδου που ακολούθησε ο Διευθύνων Σύμβουλος της αιτήτριας αρ. 2, κατέληξε σε μερίδιο αγοράς ποσοστού 43,93%, κρίνοντας, πως η αιτήτρια αρ. 2, κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά της χονδρικής πώλησης απορρυπαντικών πλυντηρίου βαρέως τύπου, η οποία της επιτρέπει να ενεργεί ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, ενώ κρίθηκε πως για τα προϊόντα *Fa*, δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση.

Η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, λαμβάνοντας υπόψη και το περιεχόμενο της επιστολής που εστάλη εκ μέρους της αιτήτριας αρ. 2, προς την καταγγέλλουσα, επιστολή ημερομηνίας 24.1.2012, εξέτασε τις ενδεχόμενες συνέπειες της πρακτικής της αιτήτριας αρ. 2 σε πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά, καταλήγοντας πως αυτή είχε ως σκοπό να εμποδίσει και να αποκλείσει άλλο προμηθευτή από την σχετική αγορά και να παρεμποδίσει την είσοδο στην αγορά νέων ανταγωνιστών, διατηρώντας, παράλληλα, τις τιμές των προϊόντων της σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο, ενώ η απειλή που είχε εκφραστεί στην εν λόγω επιστολή για λήψη δικαστικών μέτρων - σε περίπτωση που πελάτης της (υπεραγορά) επιθυμούσε να προμηθευτεί ένα προϊόν που ανήκει στην ίδια αγορά με ένα από τα προϊόντα του χαρτοφυλακίου της, από ένα ανταγωνιστή της - μπορούσε να οδηγήσει και αυτή, σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.

Όλα τα πιο πάνω, αναλύονται με ιδιαίτερη λεπτομέρεια στην απόφαση της Επιτροπής, στις σελίδες 98 – 212, καταλήγοντας με επάρκεια, στο συμπέρασμα πως η συμπεριφορά και οι

πρακτικές της αιτήτριας αρ. 2, εντάσσονται στις πρακτικές παρεμποδισμού των παράλληλων εισαγωγών, οι οποίες κατά πάγια νομολογία θεωρούνται ως σοβαρές αντι-ανταγωνιστικές παραβάσεις και καταλήγουν σε ζημία του καταναλωτή.

Πέραν των όσων έχω αναφέρει πιο πάνω, περί μη διαπίστωσης ύπαρξης πλάνης ως προς την κατάληξη της Επιτροπής, υπενθυμίζεται και η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, πως αποτελεί έργο του Δικαστηρίου η εξέταση του κατά πόσον η προσβαλλόμενη απόφαση ελήφθη βάσει των αρχών του διοικητικού δικαίου, χωρίς να παρεμβαίνει σε ευρήματα γεγονότων, ιδιαιτέρως, εάν αυτά άπτονται τεχνικών γνώσεων (***Α.Ε. 45/2015 Τεγκεράκης v. Δημοκρατίας, ημερομηνίας 25.10.2021, Α.Ε. 129/15 ΑΤΗΚ v. ΕΠΑ, ημερομηνίας 2.11.2022, Ε.Δ.Δ. 60/2016 ΑΤΗΚ v. ΕΠΑ κ.ά., ημερομηνίας 6.9.2023, Ε.Δ.Δ. 28/2019 ΑΤΗΚ v. ΕΠΑ κ.ά., ημερομηνίας 12.10.2023***).

Καταλήγω επομένως, για τους πιο πάνω λόγους, στην απόρριψη και αυτού του ισχυρισμού.

Εγείρεται περαιτέρω, ισχυρισμός περί προσβολής του δικαιώματος σε εκδίκαση εντός ευλόγου χρόνου, που είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση απόφασης το έτος 2020, για κατ' ισχυρισμό πράξεις του έτους 2012.

Και αυτός ο ισχυρισμός θα πρέπει να τύχει απόρριψης. Με αναφορά στην απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην ***Salamis Shipping Services Ltd (ανωτέρω)***, αναφέρεται πως δεν υπάρχει εκ της σχετικής νομοθεσίας ταχθείσα προθεσμία για την διεξαγωγή της διερεύνησης, της εκδίκαση της υπόθεσης, αλλά και της έκδοσης της διοικητικής αποφάσεως. Όπως εκεί αναφέρθηκε:-

«Θεωρούμε πως ούτε ο λόγος αυτός μπορεί να επιτύχει. Είναι ορθή κατ' αρχάς η επισήμανση του πρωτόδικού Δικαστηρίου ότι δεν υπάρχει εκ του Νόμου ταχθείσα προθεσμία για την έρευνα, την εκδίκαση και την έκδοση απόφασης. Ορθή είναι

επίσης η παρατήρηση πως αντικειμενικά η όλη διαδικασία εξέτασης μιας τέτοιας καταγγελίας είναι συνήθως ιδιαίτερος επίπονη. Σίγουρα δε, η κάθε περίπτωση κατ'ισχυρισμού καθυστέρησης, θα πρέπει να υπαχθεί στα δικά της περιστατικά. Το πρωτόδικο Δικαστήριο, εν προκειμένω, έδωσε επαρκείς λόγους για το εύλογο του χρόνου ολοκλήρωσης της διαδικασίας της παρούσας υπόθεσης. Ανέφερε, μεταξύ άλλων, ως αιτία επιμήκυνσης του χρονικού διαστήματος, τα ίδια τα γεγονότα που καταγράφονται αλλά και τον μεγάλο όγκο εγγράφων που κατατέθηκαν όπως και τα αιτήματα που υπέβαλαν τα μέρη για αναβολές λόγω προσπάθειας συμβιβασμού. Δεν εντοπίζουμε οτιδήποτε μεμπτό στη θεώρηση και αιτιολογία του πρωτόδικου Δικαστηρίου».

Παρέμεινε τελευταίος προς εξέταση ο λόγος ακύρωσης που άπτεται της κατάληξης της Επιτροπής περί παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού, τόσο εκ μέρους της θυγατρικής κυπριακής εταιρείας / αιτήτριας αρ. 2, όσο και εκ μέρους της μητρικής γερμανικής εταιρείας / αιτήτριας αρ. 1, από κοινού και κεχωρισμένα. Ο εν λόγω λόγος ακύρωσης, διασυνδέεται και με τον έτερο προβαλλόμενο λόγο ακύρωσης, περί παράβασης

της αρχής της αναλογικότητας στην επιβολή του διοικητικού προστίμου, ο οποίος επίσης θα τύχει εξέτασης, κατωτέρω.

Όπως προκύπτει από την απόφαση της Επιτροπής, η τελευταία κατέληξε ομόφωνα πως, τόσο η μητρική, όσο και η θυγατρική εταιρεία, είναι υπαίτιες παράβασης των διατάξεων του άρθρου 6(1)(β) του Ν. 13(I)/2008, όσο και του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ, κρίση η οποία βάλλεται εκ μέρους των αιτητριών, ως εσφαλμένη.

Υποστηρίζουν οι ευπαιδευτοι συνήγοροι των αιτητριών, πως εσφαλμένα η Επιτροπή δεν εξέτασε, ούτε και αναφέρθηκε στο γεγονός πως οι αιτήτριες αποτελούν δύο ξεχωριστές νομικές οντότητες και πως η καταγγελία αφορούσε αποκλειστικά την κυπριακή εταιρεία και τις ενέργειές της στην κυπριακή αγορά. Οι αιτήτριες υπέβαλαν πως εσφαλμένα η Επιτροπή έκανε αναφορά στην απόφαση του ΔΕΕ στην **C-97/2008 P, Akzo Nobel NV κ.ά. κατά Επιτροπής, [2009] Συλλογή I-8237**, καθότι, κατά τις εισηγήσεις, οι εκεί νομικές αρχές δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην παρούσα περίπτωση. Κατά τις θέσεις τους, από

τα ενώπιον της Επιτροπής στοιχεία του διοικητικού φακέλου, δεν υπάρχουν βάσιμα στοιχεία που να αποδεικνύουν πως η αιτήτρια αρ. 1 / μητρική εταιρεία επιδοκίμασε οποιαδήποτε από τις συμπεριφορές της θυγατρικής της, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία πως ενέκρινε οποιεσδήποτε εισηγήσεις της, αλλά αντίθετα και ξεκάθαρα διατύπωνε τις αντιρρήσεις της. Πρόσθετα, υποβάλλεται πως ουδέποτε δόθηκε η ευκαιρία στην μητρική εταιρεία να εκφράσει τις απόψεις της, αφού ουδέποτε εκδόθηκε απόφαση για έρευνα, σε σχέση με τις πράξεις της.

Στην **C-516/15 P, Akzo Nobel NV κ.ά. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ημερομηνίας 27.4.2017**, το ΔΕΕ επανέλαβε στις σκέψεις 52-58, την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, πως η παραβατική συμπεριφορά θυγατρικής εταιρείας, μπορεί να καταλογιστεί στη μητρική εταιρεία, ιδίως σε περίπτωση που η θυγατρική, παρόλο που έχει χωριστή νομική προσωπικότητα, δεν καθορίζει αυτοτελώς τον τρόπο κατά τον οποίο ενεργεί στην αγορά, αλλά εφαρμόζει τις οδηγίες της μητρικής εταιρείας και θεωρούνται, κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού, ως

μέρος μία οικονομικής μονάδας και συνεπώς μία ενιαία επιχείρηση.

Όπως αναφέρεται, στην περίπτωση που η μητρική εταιρεία, κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής που παραβίασε τους κανόνες του ανταγωνισμού, υφίσταται μαχητό τεκμήριο πως η μητρική ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή επί της θυγατρικής της. Αυτό το τεκμήριο, όπως προαναφέρθηκε, είναι μαχητό.

Αναφέρονται δε στις σκέψεις 55-58, τα εξής:-

«55 Το τεκμήριο αυτό συνεπάγεται ότι, εξαιρουμένης της περιπτώσεως ανατροπής του, η πραγματική άσκηση καθοριστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη θυγατρική της θεωρείται αποδεδειγμένη και ότι η Επιτροπή μπορεί να κρίνει ότι η πρώτη εταιρία είναι υπεύθυνη για τη συμπεριφορά της δεύτερης, χωρίς να υποχρεούται να προσκομίσει οποιοδήποτε επιπλέον αποδεικτικό στοιχείο (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016, Evonik Degussa και AlzChem κατά Επιτροπής, C-155/14 P, EU:C:2016:446, σκέψη 30).

56 Τρίτον, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στη μητρική εταιρία στην οποία καταλογίσθηκε η παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της επιβάλλονται ατομικώς κυρώσεις για παραβίαση των κανόνων του ανταγωνισμού της Ένωσης την οποία λογίζεται ότι διέπραξε η ίδια λόγω της αποφασιστικής επιρροής που ασκούσε επί της θυγατρικής της και η οποία της επέτρεπε να καθορίζει τη συμπεριφορά της τελευταίας στην αγορά (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972, *Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής*, 48/69, EU:C:1972:70, σκέψεις 140 και 141, της 16ης Νοεμβρίου 2000, *Metsä-Serla κ.λπ. κατά Επιτροπής*, C 294/98 P, EU:C:2000:632, σκέψεις 28 και 34, της 26ης Νοεμβρίου 2013, *Kendrion κατά Επιτροπής*, C-50/12 P, EU:C:2013:771, σκέψη 55, της 10ης Απριλίου 2014, *Επιτροπή κ.λπ. κατά Siemens Österreich κ.λπ.*, C-231/11 P έως C-233/11 P, EU:C:2014:256, σκέψη 49, καθώς και της 8ης Μαΐου 2014, *Bolloré κατά Επιτροπής*, C-414/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:301, σκέψη 44).

57 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης στηρίζεται στην αρχή της προσωπικής ευθύνης της οικονομικής μονάδας που διέπραξε την παράβαση. Επομένως, αν η μητρική εταιρία αποτελεί τμήμα της οικονομικής αυτής μονάδας, τότε θεωρείται αλληλεγγύως υπεύθυνη, για τη διαπραχθείσα παράβαση, με τα λοιπά

νομικά πρόσωπα που αποτελούν τη μονάδα αυτή (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, *Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής*, C-97/08 P, EU:C:2009:536, σκέψη 77).

58 Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον η εις ολόκληρον ευθύνη την οποία υπέχουν δύο εταιρίες που συναποτελούν τέτοια οικονομική μονάδα δεν εξαντλείται, όσον αφορά την καταβολή του προστίμου, στην εκ μέρους της μητρικής εταιρίας παροχή κάποιας μορφής εγγυήσεως προς εξασφάλιση της καταβολής του προστίμου που επιβλήθηκε στη θυγατρική (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2013, *Kendrion κατά Επιτροπής*, C-50/12 P, EU:C:2013:771, σκέψεις 55 και 56, καθώς και της 19ης Ιουνίου 2014, *FLS Plast κατά Επιτροπής*, C-243/12 P, EU:C:2014:2006, σκέψη 107).»¹

Στην **C-152/19 P, Deutsche Telekom AG κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ημερομηνίας 25.3.2021**, το ΔΕΕ, επεσήμανε και τα εξής:-

«94 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 72 της παρούσας αποφάσεως, η δυνατότητα καταλογισμού στη μητρική εταιρία της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς μιας

---

¹ Η έμφαση προστέθηκε από το Δικαστήριο.

θυγατρικής συνιστά μία από τις συνέπειες της επιλογής των συντακτών των Συνθηκών να χρησιμοποιήσουν την έννοια της επιχείρησης για τον προσδιορισμό του αυτουργού παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού για την οποία μπορεί να επιβληθούν κυρώσεις κατ' εφαρμογήν των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, τα νομικά αυτά πρόσωπα μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν οικονομική ενότητα από την άποψη του αντικειμένου των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό πρακτικών τις οποίες αφορούν οι εν λόγω διατάξεις, όταν η μητρική εταιρία ασκεί έλεγχο επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της, η οποία έχει παραβεί τις εν λόγω διατάξεις, στην επίμαχη αγορά. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο τυπικός διαχωρισμός μεταξύ της μητρικής εταιρίας και της θυγατρικής της, ο οποίος απορρέει από τη χωριστή νομική προσωπικότητά τους, δεν μπορεί να εμποδίσει την ενιαία συμπεριφορά τους στην αγορά για τους σκοπούς της εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, *Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής*, 48/69, EU:C:1972:70, σκέψη 140).

95 Του εν λόγω έλεγχου μπορεί, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 156 των προτάσεών του, να αποδείξει η Επιτροπή είτε αποδεικνύοντας ότι η μητρική εταιρία έχει τη δυνατότητα να ασκεί καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής και ότι, επιπλέον, πράγματι άσκησε την επιρροή αυτή (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, *The Dow Chemical Company κατά*

Επιτροπής, C 179/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:605, σκέψη 55, και της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, *EI du Pont de Nemours* κατά Επιτροπής, C 172/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:601, σκέψη 44) είτε αποδεικνύοντας ότι η συγκεκριμένη θυγατρική δεν καθορίζει κατά τρόπο αυτοτελή τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφαρμόζει κατά βάση τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, *Global Steel Wire* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C 457/16 P και C 459/16 P έως C 461/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:819, σκέψη 83 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

96 Οι δύο αυτοί τρόποι απόδειξης του εν λόγω ελέγχου πρέπει να θεωρηθούν όχι σωρευτικοί αλλά διαζευκτικοί και, ως εκ τούτου, ισοδύναμοι. Είναι, ακόμη, δυνατό να θεωρηθεί ότι η εφαρμογή από θυγατρική των οδηγιών της μητρικής εταιρίας στην αγορά την οποία αφορούν οι επίμαχες αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές συνιστά δυνητικώς μια μορφή καθοριστικής επιρροής που ασκεί η μητρική εταιρία επί της θυγατρικής της και όχι, όπως υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, πρόσθετη προϋπόθεση, τη συνδρομή της οποίας πρέπει να αποδείξει η Επιτροπή προκειμένου να μπορεί να καταλογίσει τη συμπεριφορά της θυγατρικής αυτής στη μητρική εταιρία».²

---

² Η έμφαση επίσης προστέθηκε από το Δικαστήριο.

Επίσης, στην **C-595/18 P, The Goldman Sachs Group Inc. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ.ά., ημερομηνίας 27.1.2021**, το Δικαστήριο κατέληξε στα εξής σχετικά:-

«31 Δεύτερον, όσον αφορά την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας που αφορά τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή μπορούσε θεμιτώς να στηριχθεί στο τεκμήριο της πραγματικής ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η συμπεριφορά θυγατρικής εταιρίας μπορεί να καταλογισθεί στη μητρική εταιρία, ιδίως όταν η θυγατρική αυτή, μολονότι έχει χωριστή νομική προσωπικότητα, δεν καθορίζει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφαρμόζει κυρίως τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας, λαμβανομένων, ιδίως, υπόψη των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών που υφίστανται μεταξύ των δύο νομικών αυτών προσώπων (απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, *Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce*, C 293/13 P και C 294/13 P, EU:C:2015:416, σκέψη 75 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Από πάγια νομολογία προκύπτει επίσης ότι, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία η μητρική εταιρία κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της

θυγατρικής της που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, αφενός, η μητρική εταιρία έχει τη δυνατότητα ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής αυτής και, αφετέρου, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή επί της θυγατρικής της. Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί η Επιτροπή να αποδείξει ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου μιας θυγατρικής προκειμένου να θεωρηθεί κατά τεκμήριο ότι η μητρική ασκεί πράγματι αποφασιστική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής αυτής. Στη συνέχεια, η Επιτροπή μπορεί να θεωρήσει ότι η μητρική εταιρία ευθύνεται εις ολόκληρον για την καταβολή του προστίμου που επιβλήθηκε στη θυγατρική της, εκτός εάν η μητρική εταιρία, στην οποία απόκειται να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό, προσκομίσει επαρκή στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά (απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 2020, *Pirelli & C.* κατά Επιτροπής, C 611/18 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:868, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

33 Ως εκ τούτου, το τεκμήριο αυτό συνεπάγεται ότι, εξαιρουμένης της περιπτώσεως ανατροπής του, η πραγματική άσκηση αποφασιστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία στη θυγατρική της θεωρείται αποδεδειγμένη και ότι η Επιτροπή μπορεί βασίμως να κρίνει ότι η πρώτη εταιρία είναι υπεύθυνη για τη συμπεριφορά της δεύτερης, χωρίς να υποχρεούται να

προσκομίσει οποιοδήποτε επιπλέον αποδεικτικό στοιχείο. Επομένως, η εφαρμογή του τεκμηρίου της πραγματικής ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής δεν εξαρτάται από την προσκόμιση πρόσθετων ενδείξεων σχετικά με την πραγματική άσκηση επιρροής από τη μητρική εταιρία (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, *Global Steel Wire* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C 457/16 P και C 459/16 P έως C 461/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:819, σκέψεις 85 και 86 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)». ³

Στις σελίδες 212 – 226 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή καταγράφει την κρίση της, σε ό,τι αφορά την ευθύνη της μητρικής εταιρείας / αιτήτριας αρ 1, αναφερόμενη και σε σχετική νομολογία. Όπως ανέφερε, η μητρική εταιρεία, κατέχει το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής κυπριακής εταιρείας και έχοντας αυτό, έχει το δικαίωμα να διορίζει και να παύει όλους τους διοικητικούς συμβούλους της. Ανέφερε επίσης, πως Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της κυπριακής θυγατρικής εταιρείας, είναι ο κ. G. A., Πρώτος Εκτελεστικός της Henkel Ιταλίας, ο οποίος διατελεί και Διοικητικός Σύμβουλος

---

³ Η έμφαση τέθηκε από το Δικαστήριο.

της μητρικής εταιρείας, καθώς επίσης Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της θυγατρικής, είναι και ο κ. Κ. Φ. Πρόεδρος της Henkel Ελλάδας. Έγινε αναφορά από την Επιτροπή, στην υποβολή, από τις θυγατρικές εταιρείες, προς την μητρική οικονομικών εκθέσεων, στην διεξαγωγή από την αιτήτρια αρ. 2, κυπριακή εταιρεία, εμπορικών δραστηριοτήτων τόσο με την μητρική, όσο και με άλλες θυγατρικές, καταλήγοντας πως η θυγατρική εταιρεία / αιτήτρια αρ. 2, αποτελεί τμήμα της οικονομικής οντότητας της μητρικής της εταιρείας, η οποία, τόσο λόγω του μετοχικού ελέγχου, όσο και λόγω του ελέγχου που ασκείται στον διορισμό του Διοικητικού Συμβουλίου, είναι σε θέση να ασκήσει αποτελεσματική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής.

Με αναφορά στο γεγονός ότι η μητρική εταιρεία ήταν εξαρχής ενήμερη για τα προϊόντα παράλληλου εμπορίου που είχαν παρουσιαστεί στην Κυπριακή αγορά και στην έντονη ανησυχία της Κυπριακής θυγατρικής εταιρείας, στην επεξεργασία διαφόρων προτάσεων για την αντιμετώπιση του παράλληλου

εμπορίου και την διατύπωση διαφόρων εισηγήσεων, όπως επίσης και την έγκριση εκ μέρους της μητρικής εταιρείας / αιτήτριας αρ. 1, του κειμένου της επιστολής που θα αποσπελλόταν στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, ενώ ήταν και ενήμερη για το κείμενο των επιστολών που απέστειλε η Κυπριακή εταιρεία προς τους εμπόρους παράλληλων εισαγωγών, η Επιτροπή ορθά και εμπεριστατωμένα, στη βάση των πάγιων αρχών της νομολογίας του ΔΕΕ, κατέληξε πως η μητρική εταιρεία ενέκρινε σιωπηρώς την παράνομη συμπεριφορά της θυγατρικής της.

Αυτό, λαμβανομένων υπόψη των όσων έχουν αναφερθεί πιο πάνω, πως αρκεί η Επιτροπή να αποδείξει ότι η μητρική εταιρεία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής εταιρείας, προκειμένου να θεωρηθεί κατά τεκμήριο ότι η μητρική, ασκεί πράγματι, αποφασιστική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής της, χωρίς να χρειάζεται να προσκομίσει οποιοδήποτε άλλο επιπλέον αποδεικτικό στοιχείο.

Επίσης, πολύ ορθά, η Επιτροπή σημείωσε πως δεν είναι αναγκαίο να ληφθεί απόφαση για διερεύνηση της γερμανικής μητρικής εταιρείας, καθότι ακριβώς, η ευθύνη της μητρικής εταιρείας, συσχετίζεται άμεσα με την συμπεριφορά της θυγατρικής, εφόσον αυτές μπορούν να θεωρηθούν, όπως και θεωρήθηκαν, ως μία οικονομική μονάδα.

Βάσει των πιο πάνω, απορρίπτεται ως αβάσιμος ο ισχυρισμός των αιτητριών πως εσφαλμένα αποδόθηκε ευθύνη και στην μητρική εταιρεία / αιτήτρια αρ. 1.

Προχωρώ να εξετάσω τον τελευταίο λόγο ακύρωσης που προωθήθηκε από τις αιτήτριες, ως προς την παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, σε σχέση με την επιβολή του διοικητικού προστίμου, υποβάλλοντας πως η Επιτροπή επέβαλε υπέρογκο και δυσανάλογο διοικητικό πρόστιμο, επί του συνόλου του κύκλου εργασιών των αιτητριών, παραγνωρίζοντας τις παραστάσεις που υπέβαλαν και αγνοώντας τα ελαφρυντικά στοιχεία, καθώς και την πρόθεσή τους για ανάληψη δεσμεύσεων.

Επαναλαμβάνεται πως, η πλειοψηφία της Επιτροπής αποφάσισε όπως επιβάλλει διοικητικό πρόστιμο και στις δύο αιτήσεις, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, ύψους €3.302.000 λαμβανομένου υπόψη του ενοποιημένου κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η αιτήτρια αρ. 1 (μητρική εταιρεία), στον οποίο περιλαμβάνεται και ο κύκλος εργασιών της αιτήτριας αρ. 2 (θυγατρικής) που πραγματοποίησε την παράβαση, ποσό το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό 0,02%, ενώ εκ του Νόμου έχει τη δυνατότητα επιβολής διοικητικού προστίμου, με ανώτατο όριο το 10%.

Η μειοψηφία της Επιτροπής, ενώ συμφώνησε με το εύρημα περί ύπαρξης παράβασης του Νόμου και από μέρους της μητρικής, υποστήριξε πως θα έπρεπε να επιβληθεί διοικητικό πρόστιμο μεγαλύτερου ποσοστού και συγκεκριμένα, ύψους 3% επί του κύκλου εργασιών, όμως, μόνο της θυγατρικής εταιρείας / αιτήτριας αρ. 2.

Εξετάζοντας τα όσα αναφέρονται εκ μέρους της Επιτροπής, στις σελ. 238 – 262 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή προχώρησε σε επιμέτρηση του διοικητικού προστίμου, λαμβάνοντας υπόψη, τόσο τη φύση, σοβαρότητα και διάρκεια της παράβασης, όπως επίσης και τους ελαφρυντικούς παράγοντες που τέθηκαν υπόψη της, αποφασίζοντας να επιβάλει πρόστιμο επί του συνόλου του κύκλου εργασιών των δύο εταιρειών.

Τούτο, κρίνεται ως ορθό, λαμβανομένου υπόψη πως κρίθηκε η ύπαρξη ουσιαστικής οικονομικής σύνδεσης μεταξύ μητρικής και θυγατρικής, η μητρική γνώριζε για τις πρακτικές της θυγατρικής, αφού, μεταξύ άλλων, είχε εγκρίνει το κείμενο επιστολής που θα αποστελλόταν στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και ήταν επίσης ενήμερη για το περιεχόμενο των επιστολών που απέστειλε η θυγατρική κυπριακή εταιρεία στους παράλληλους εισαγωγείς προϊόντων *Dixan*.

Διαπιστώνω από την προσβαλλόμενη απόφαση να έχουν ληφθεί υπόψη, προς επιμέτρηση του διοικητικού προστίμου, η σοβαρότητα της παράβασης και η διάρκεια της, όπως επίσης και τα ελαφρυντικά στοιχεία, περί μη ύπαρξης προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής για τις ίδιες παραβάσεις από τις ίδιες εταιρείες, η συνεργασία τους για τη διερεύνηση της παράβασης, το μεγάλο χρονικό διάστημα της εξέτασης της καταγγελίας.

Παρόλο ότι αποτελεί γεγονός πως η παραβατική συμπεριφορά πραγματοποιήθηκε από την αιτήτρια αρ. 2 / θυγατρική εταιρεία, επηρεάζοντας μόνον την κυπριακή αγορά, όπως ανέφερε και η μειοψηφία της Επιτροπής, εντούτοις, ορθά λήφθηκε υπόψη ο συνολικός κύκλος εργασιών και των δύο εταιρειών, αφού η θυγατρική εταιρεία δεν είναι νομικά και λειτουργικά ανεξάρτητη στην επιχείρησή της από την μητρική, ενώ η τελευταία, ασκούσε οικονομική επιρροή στις εμπορικές στρατηγικές της. Οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή (κατά πλειοψηφία) αποφάσισε την επιβολή διοικητικού προστίμου επί του συνόλου του κύκλου εργασιών των δύο εταιρειών,

καταγράφονται λεπτομερώς και δίδεται πλήρης αιτιολογία για την εν λόγω κατάληξη. Συνακόλουθα, ο σχετικός ισχυρισμός απορρίπτεται.

Για τους λόγους που έχω εκτενώς αναφέρει ανωτέρω, η προσφυγή απορρίπτεται με €2.000 έξοδα εναντίον των αιτητριών. Η προσβαλλόμενη απόφαση επικυρώνεται, δυνάμει του Άρθρου 146.4(α) του Συντάγματος.

Γαβριήλ, Δ.Δ.Δ.